

Vann og avløpsplanlegging i Indre Østfold kommune – erfaringer og nye muligheter

Vannforeningen 14.2.2022

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Hva skal vi snakke om?

- Kort om Indre Østfold kommune
- Erfaringer fra «gamlekommunene» før sammenslåing
- Pågående planarbeid, rutiner for samhandling og nye muligheter
- Strategi for avløp i spredt bebyggelse

Kort om IØ kommune

Hobøl, Spydeberg, Askim, Trøgstad og Eidsberg ble til Indre Østfold kommune 1.1.2020

45 419 innbyggere

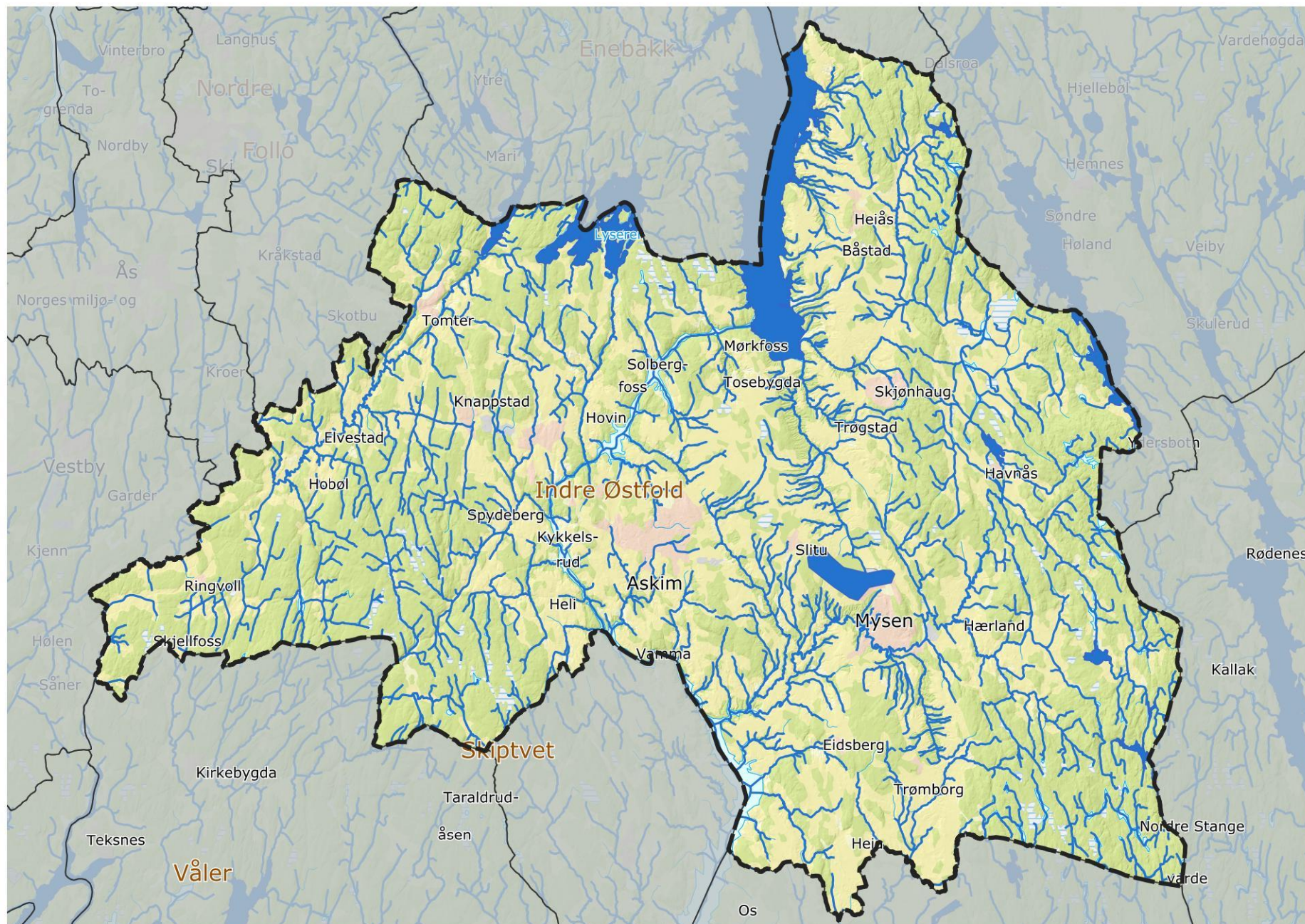
Landets største jordbrukskommune, 1500 fritidsboliger

7 kommunale badeplasser

Vannområder: Morsa, Øyeren og Glomma Sør for Øyeren

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
– på kornet

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kortet

kilde kart: Geonorge, NVE, Miljødirektoratet

Erfaring fra tidligere kommuner

- ✓ Opprydding og tilsyn med spredt avløp
- ✓ Planbestemmelser (hytteavløp, LNF2)
- ✓ Lokale forskrifter – etter mal fra Morsa
- ✓ Trykkavløp

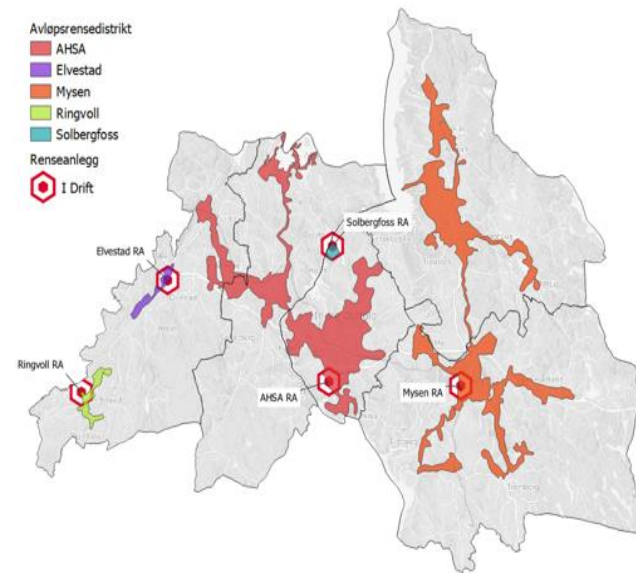

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
– på kornet

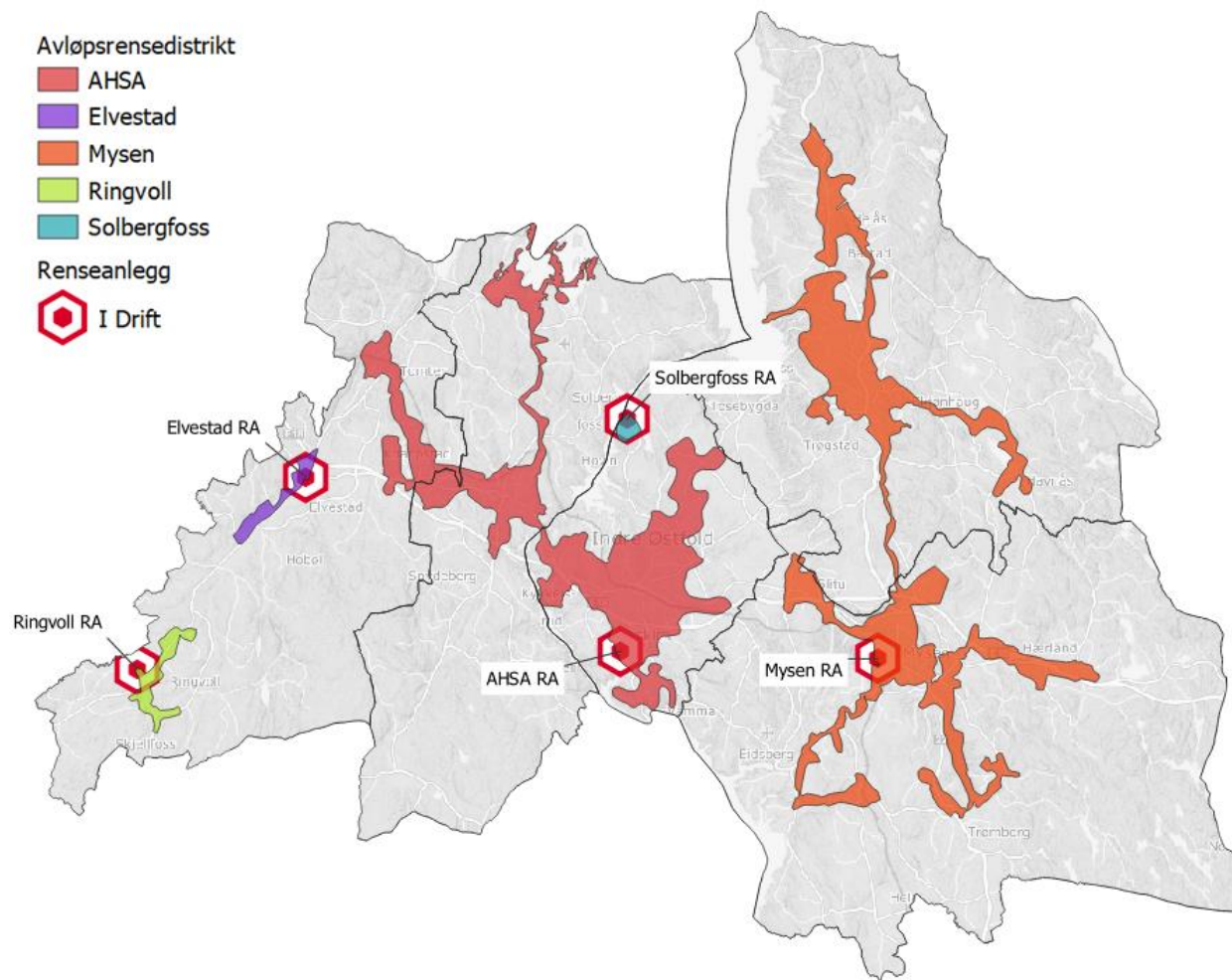
Pågående planarbeid – Kommuneplan og kommunedelplan VA

Ny kommunedelplan vann og avløp

Ny kommunedelplan vann og avløp

Innspill til KPA – hensynsoner og planbestemmelser

Arbeidsgruppe med VA, miljørådgiver, miljørettet helsevern, plan, byggesak, landbruk, klima/naturmangfold

- Spredt boligbygging– soneinndeling for LNF1 og LNF2.
- Hvilke regler bør gjelde hvor i kommunen, begrensinger på type anlegg?
- Hensynsoner og sikkerhetssoner for drikkevannskilder, badevann, jordvanning (private drikkevannsbrønner?)
- Vannkvalitet, forurensing, brukerinteresser – føringer for ny utbygging i kommunen
- Forslag til planbestemmelser

RUTINER SAMHANDLING

VA, plan og byggesak

- Reguleringsplaner - Høringsgruppe
- Byggesak - Uttalelse
- Utslippssaker – VA behandler både utslipp og byggesøknad

Oppstart av oppryddings- og tilsynsarbeidet

Foto Ole-Håkon Heier

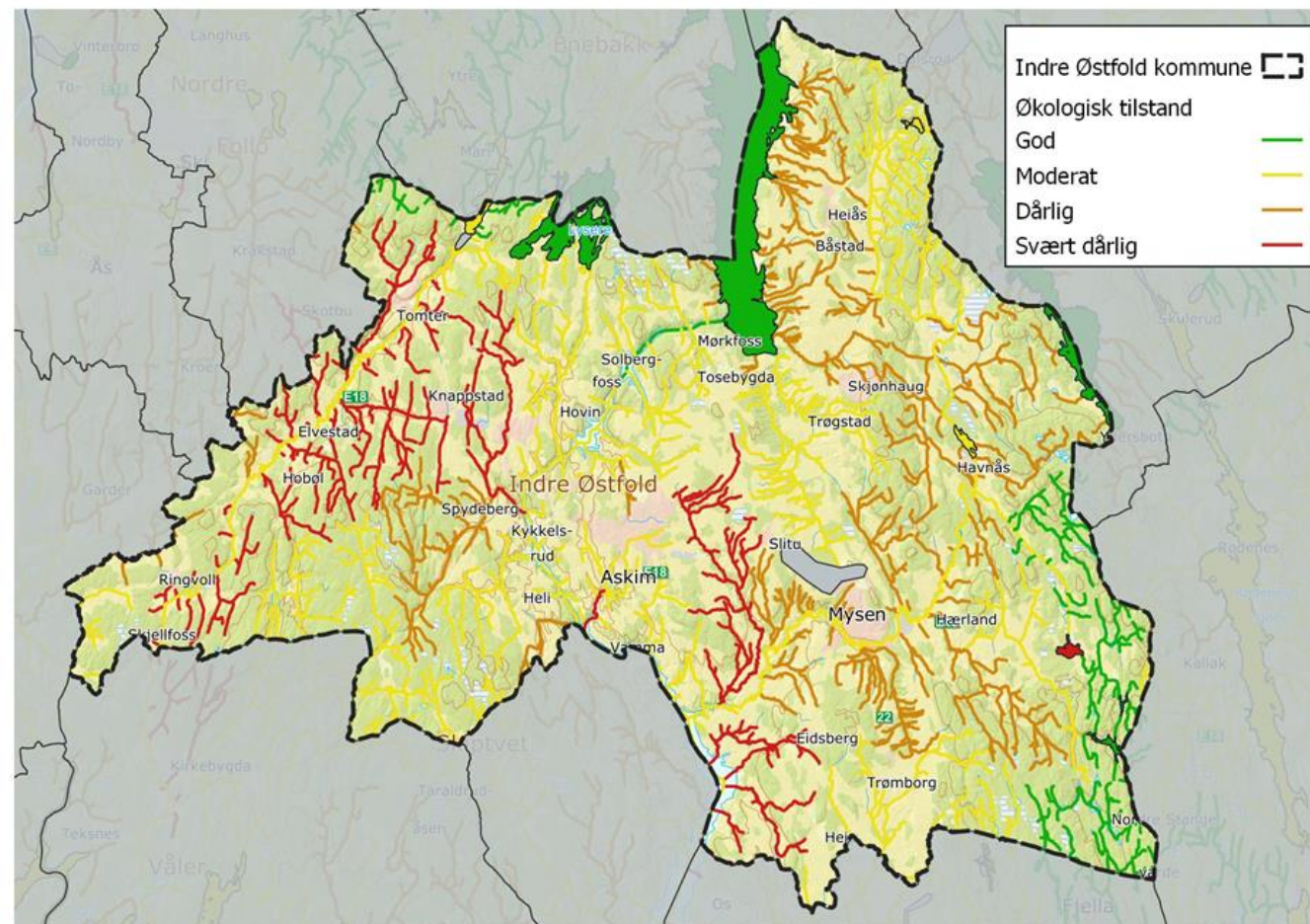
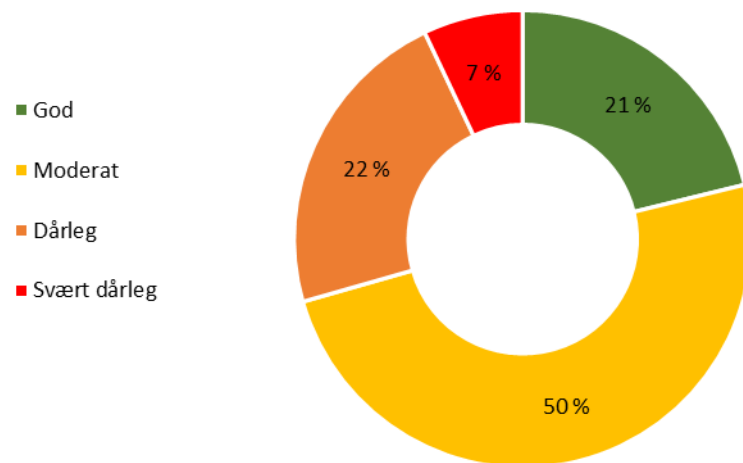

Foto Tor-Ole Simensen

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

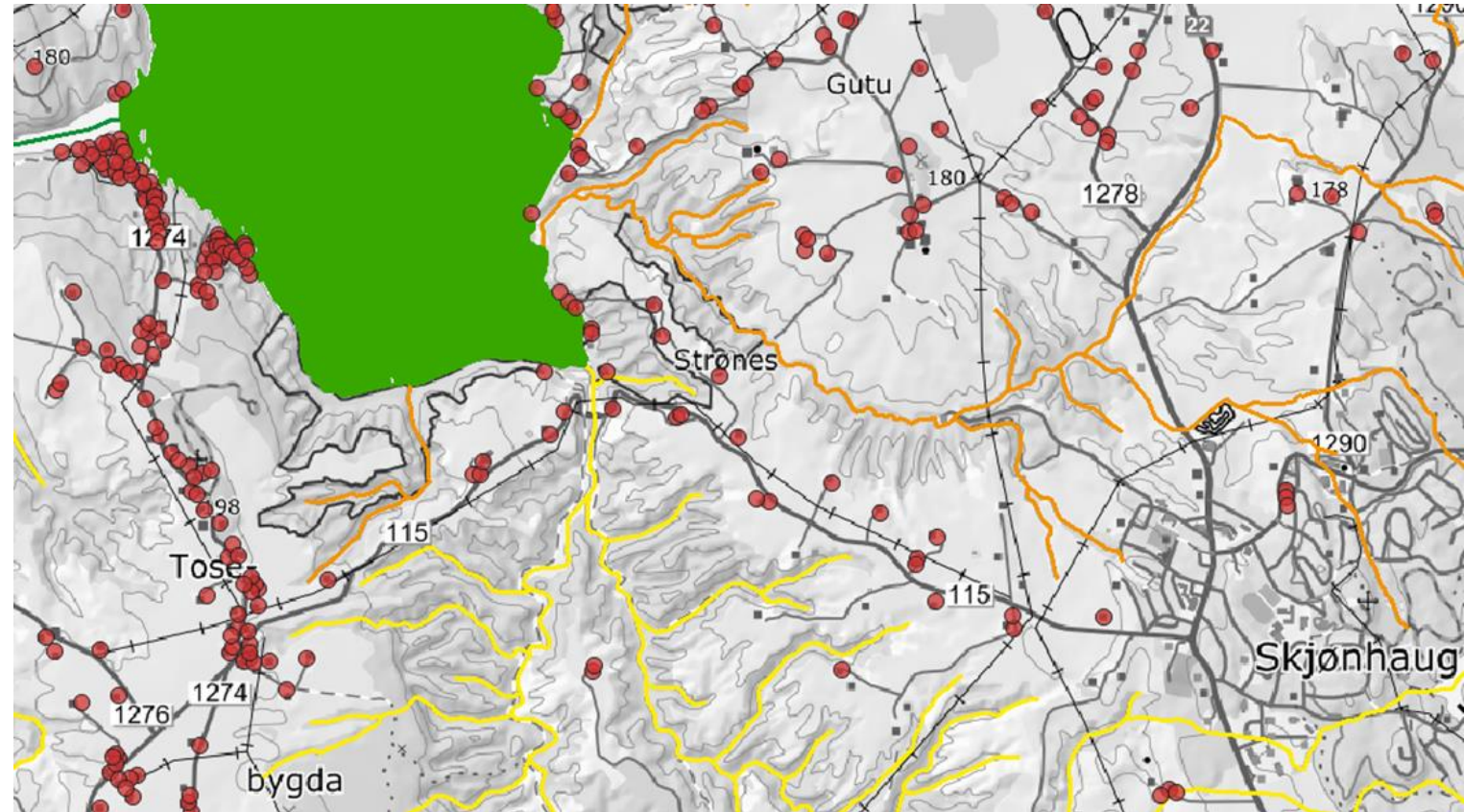
Økologisk tilstand i alle overflatevatn, IØK

INDRE ØSTFOLD
KOMMUNE
- på kornet

Kartlegging og tilsyn

- Oversikt over anlegg og anleggstyper
- Tiltakssoner og hyttefelt
- Tilknytning til offentlig avløp?

OPPSUMMERT

- IØK har lykket med rutiner for **samarbeid** på tvers av fagområdene:

Vann og avløp kommer nå **tidlig inn** i planprosesser - kommuneplan, detaljregulering og byggesak

Arbeidet med Hovedplan VA og kommuneplanen er samkjørt

- Ny utbygging - Vannkvalitet, brukerinteresser og kapasitet på VA-infrastruktur
- Kommunen skal gjøre **tilsynet** selv
- Strategi: **flest mulig på kommunalt avløpsnett**, men det er utfordringer

Pilotprosjekt - Trykkavløp i Eidsberg

Rapport fra arbeidsgruppens arbeid

Innholdsfortegnelse

Forord.....	4
Sammendrag	5
Arbeidsgruppen	6
Gjeldende praksis i Eidsberg.....	6
Standard abonnementsvilkår	7
Sanering av eksisterende vann- og avløpsledninger.....	7
Trykkavløp	8
Vurdering av tre modeller for utbygging av trykkavløp.....	9
Innledning.....	9
Hva har de tre modellene til felles?.....	9
Fellesledninger.....	9
Vann	10
Fiber	10
Modell 1 - Kommunen bygger kun hovedledning. Innbygger bygger, eier og drifter egen stikkledning og pumpestasjon.	11
Modellen i praksis.....	11
Kommunen bør ikke innhente felles anbud på pumpestasjoner.....	11
Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir i henhold til gjeldende praksis	11
Trykkavløpsanlegget blir ikke prosjektert og bygd som en helhet	12
Innbyggerne vil betal ulike pris avhengig av stikkledningskostnad	12
Innbyggerne har ansvar for egen pumpestasjon	12
Modell 2 - Kommunen bygger hele anlegget til og med pumpestasjon under forutsetning av at stikkledning og pumpestasjon etter ferdigstilling overtas av huseier	13
Modellen i praksis.....	13
Privat stikkledning mellom bolighus og pumpestasjon.....	13
Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir i henhold til Standard abonnementsvilkår	14
Trykkavløpsanlegget blir prosjektert og bygd som en helhet	14
Kommunen må inngå frivillige avtaler med innbyggerne på forhånd	14
Innbyggerne har ansvar for egen pumpestasjon	14
Konsekvenser for praksis ved sanering av eksisterende vann- og avløpsledninger	14
Modell 3 - Kommunen bygger, eier og drifter hele anlegget til og med pumpestasjon.....	15
Modellen i praksis.....	15
Privat stikkledning mellom bolighus og pumpestasjon.....	15
Hva med de som ikke vil?	15

Trykkavløpsanlegget blir prosjektert og bygd som en helhet	16
Pumpestasjonene blir kommunale	16
Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir ikke i henhold til gjeldende praksis	16
Skal stikkledning for vann være privat eller kommunal?	17
Konsekvenser for villapumpestasjoner som ikke tilhører kommunale trykkavløpsanlegg	17
Tinglyste avtaler på hver eiendom.....	17
Finansiering	18
Innbyggerne betaler det samme	18
Private stikkledninger og pumpestasjoner kan ikke finansieres av vann- og avløpsgebyrer	18
Kostnadsgrense.....	18
Beregninger	19
Hva skal kommunen betale?	20
Hvor mye vil gebyrene øke?	20
Erfaringer fra andre kommuner	20
Aremark – Modell 1	20
Sarpsborg – Modell 1	20
Askim – Modell 2	21
Marker – Modell 3	21
Trøgstad – Modell 3	22
Arbeidsgruppens konklusjon	23
Vedlegg 1 – Skisser over de ulike modellene i pilotområdene.....	24
Vedlegg 2 – Tidligere politiske vedtak	37
Vedlegg 3 – Juridiske sider	40

Forord

Oppstartsnotat for pilotprosjekt trykkavløp ble behandlet i miljø- og teknikkutvalget den 09.02.2016. Espen A. Volden (H) ble oppnevnt som saksordfører i saken. Sakens mål er å utrede muligheten for å bygge et trykkavløpsanlegg i Eidsberg kommune som et pilotprosjekt.

Første underveismelding ble behandlet i miljø- og teknikkutvalget den 13.09.2016. Det ble da vedtatt å opprette en arbeidsgruppe som skulle utrede og diskutere alternative modeller for utbygging og finansiering av trykkavløp.

Arbeidsgruppen har bestått av representanter fra kommunens administrasjon og politikere, samt representanter for berørte innbyggere. Det er gjort en omfattende jobb i arbeidsgruppen med å innhente informasjon, gjøre kostnadsberegninger og vurdere konsekvenser av ulike modeller for utbygging av trykkavløp i Eidsberg.

Det finnes ingen standardisert modell for utbygging av trykkavløp i Norge. Arbeidsgruppens mandat har således vært å finne frem til en hensiktsmessig modell for Eidsberg. Samtidig må det være klart at prosjektets status som pilotprosjekt innebærer at politikken for utbygging av trykkavløp kan justeres senere dersom erfaringer tilsier at dette er nødvendig.

Denne rapporten gir en sammenstilling av arbeidsgruppens arbeid.

Sammendrag

Eidsberg kommune har startet en omfattende opprydding i spredt avløp. Det er gitt pålegg i 3 soner om oppgradering av private avløpsanlegg. I alle sonene er det eiendommer som har fått utsettelse i påvente av en avklaring av om eiendommene kan tilknyttes offentlig nett.

Utviklingen innen trykkavløp gjør at dette er et godt og varig alternativ til minirensesanlegg.

God infrastruktur knyttet til vann, avløp og fiber vil gjøre det mer attraktivt å bo og jobbe i bygdene i Eidsberg, knyttet både til livskvalitet og næring. Samtidig kan Eidsberg kommune få større utnyttelse av sine vann- og avløpsinvesteringer mot Hærland. Det vil også bli flere abonnenter som kan bidra til fremtidige investeringer.

Arbeidsgruppen har vurdert tre ulike modeller for utbygging av trykkavløp. I alle modellene bygger Eidsberg kommune fellesledninger (hovedledning) i trykkavløpsanlegget og legger kommunalt vann og trekkerør for fiber sammen med hovedledningen.

De tre modellene har ulike grensesnitt for hva som skal bygges og driftes av kommunen og hva som skal bygges og driftes av innbyggerne.

Modell 1: Kommunen bygger kun hovedledningen. Innbygger bygger, eier og drifter egen stikkledning og pumpestasjon.

Modell 2: Kommunen bygger hele anlegget til og med pumpestasjon under forutsetning av at stikkledning og pumpestasjon etter ferdigstilling overtas av huseier.

Modell 3: Kommunen bygger, eier og drifter hele anlegget til og med pumpestasjon.

Arbeidsgruppen har vurdert modell 2 og 3 som mest aktuelle for Eidsberg kommune. Begge modellene innebærer at kommunen bygger hele trykkavløpsanlegget til og med pumpestasjonene.

Det er ulike syn internt i arbeidsgruppen knyttet til om pumpestasjonene burde være kommunale eller private. Eierskap og drift av vann- og avløpsanlegg er krevende for ikke-profesjonelle aktører, og innbyggerrepresentantene i arbeidsgruppen mener det er en stor fordel om kommunen eier og drifter anlegget til og med pumpestasjonene. Administrasjonen mener det er en vesentlig mindre ulempe å eie en pumpestasjon enn et minirensesanlegg, og at ulempene som følger av at kommunen drifter og eier pumpestasjonene er vesentlig større enn fordelene for innbygger.

Arbeidsgruppen anbefaler en finansieringsmodell der alle huseierne betaler det samme uavhengig av hvor lang stikkledning de har. For at flest mulig skal ønske å knytte seg til det offentlige nettet, bør kostnadene være sammenlignbare med å installere minirensesanlegg. Siden det også legges med kommunalt vann, kan kostnaden være noe høyere. Arbeidsgruppen er enige om at den totale kostnaden for huseier bør være i størrelsesorden omkring kr. 120.000,-.

Arbeidsgruppen

Arbeidsgruppen ble vedtatt opprettet av miljø- og teknikkutvalget den 13.09.2016.

Miljø og teknikkutvalget ga arbeidsgruppen følgende mandat:

«Arbeidsgruppen skal utrede og diskutere alternative modeller for utbygging og finansiering av trykkavløp».

Det ble vedtatt at gruppen skulle bestå av representanter fra kommunens administrasjon og politikere, samt representanter for berørte innbyggere. Tore Mysen ble oppnevnt som politisk representant i tillegg til saksordfører Espen A. Volden. Rådmannen ble bedt om å utpeke administrasjonens representanter, samt finne innbyggere som kan delta i arbeidsgruppen.

Arbeidsgruppen har hatt følgende sammensetning:

Sammensetning	Representanter
Administrasjon	Wenche Myhrvold Olsen – Saksbehandler Rune Nicolaisen
Politikere	Espen A. Volden – Saksordfører Tore Mysen
Innbyggere	Reidar Otto Andersen (Havnås vannverk) Anders Svendsby (Dalveien) Janne Ruud Østby (Østby vannverk) Hilde Brandsrud (Østby vannverk)

Arbeidsgruppen har hatt åtte arbeidsmøter:

13.09.2016	Sak i Miljø- og teknikkutvalget - Arbeidsgruppen opprettes
17.10.2016	Oppstartsmøte
31.10.2016	Modeller, økonomi, finansiering
14.11.2016	Modeller, økonomi, finansiering
29.11.2016	Underveismelding i Miljø- og teknikkutvalget – Orientering om modeller, økonomi og finansiering
12.12.2016	Ulike modeller
09.01.2017	Juridiske problemstillinger
23.01.2017	Orientering om erfaringer i Aremark, Marker og Trøgstad kommune
06.02.2017	Avsluttende møte – Konklusjon Tema: Grensesnitt og kostnadsgrense
27.02.2017	Gjennomgang av avsluttende rapport fra arbeidsgruppens arbeid

Gjeldende praksis i Eidsberg

Arbeidsgruppen har vurdert tre ulike modeller for utbygging av trykkavløp. Modellene har ulike grensesnitt for hva som skal bygges og driftes av kommunen og hva som skal bygges og driftes av innbyggerne. Ved vurdering av modellene er det viktig å ha kjennskap til gjeldende praksis i Eidsberg kommune for hva som er kommunens ansvar og hva som er den enkelte vann- og avløpsabonnents ansvar. Hvordan Eidsberg kommune velger å bygge og drifte trykkavløp, vil kunne få konsekvenser for kommunens framtidige sanering og drift av eksisterende ledningsnett.

Standard abonnementsvilkår

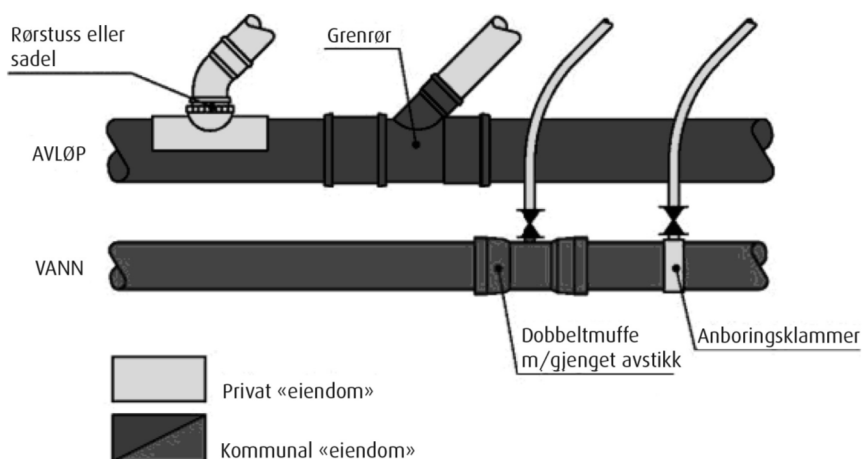
Grensen mellom privat og offentlig eid ledningsnett er ikke regulert i lov eller forskrift. De fleste kommuner følger definisjonen i standard abonnementsvilkår, som beskriver at private vann- og avløpsanlegg omfatter hele stikkledningen til og med anboringsklammer, rørstuss eller sadel.

Standard abonnementsvilkår for vann og avløp er utarbeidet av KS og består av to deler: Administrative bestemmelser og Tekniske bestemmelser. Formålet med disse bestemmelsene er å fastsette hvilke leveringsbestemmelser og vilkår kommunen, som eier av offentlig vann- og avløpsanlegg og leverandør av tjenestene, stiller for tilknytning til og bruk av offentlig vann- og avløpsanlegg. Dette omfatter også det gjensidige ansvarsforholdet mellom kommunen og den enkelte abonnent som er eller blir tilknyttet offentlig vann- og avløpsanlegg.

Standard abonnementsvilkår stiller krav til aktørene slik at de private vann- og avløpsanlegg som tilknyttes kommunalt nett, blir utført på en betryggende måte med hensyn til funksjonssikkerhet og anleggs- og utstyrskvalitet.

I 2009 vedtok Kommunestyret at Standard abonnementsvilkår for vann og avløp skal være standard avtalevilkår mellom Eidsberg kommune og eksisterende/nye abonnenter. Bestemmelsene er å anse som bindene for kommunens abonnenter. Dette innebærer at kommunen legger disse vilkårene til grunn ved levering av vann- og avløpstjenester til sine abonnenter. Vilråene fastsettes og håndheves som følge av at kommunen eier ledningsnettet, på samme måte som et privat vannverk kan fastsette sine leveringsvilkår.

I Eidsberg kommune er grensen mellom det private og det offentlige vann- og avløpsanlegget i tilknytningspunktet på offentlig ledning, som beskrevet i Standard abonnementsvilkår (se figur nedenfor):

Sanering av eksisterende vann- og avløpsledninger

Når Eidsberg kommune sanerer kommunale vann- og avløpsledninger, legger kommunen private stikkledninger omtrent en meter ut av hovedtrasé for et anleggsbidrag. Anleggsbidraget har i flere år vært på tilsammen kr. 6000,- eks. mva. for både vann og avløp.

Øvrig arbeid med private stikkledninger må bestilles fra godkjent foretak og bekostes av huseier. I forbindelse med sanering av kommunale hovedledninger, får eiendommene som er tilknyttet denne

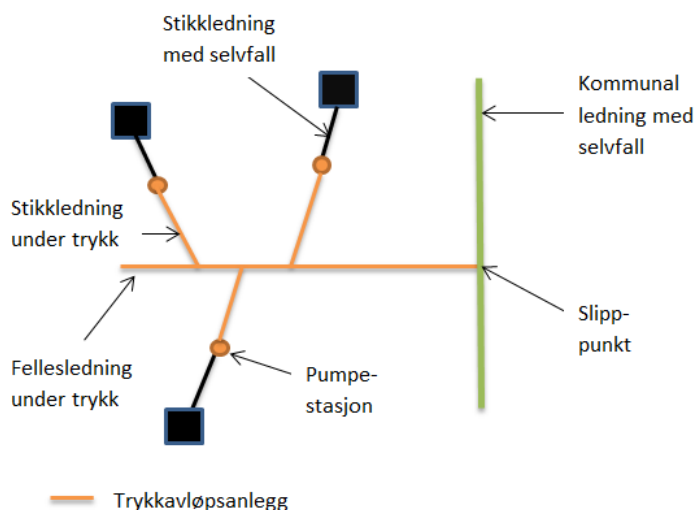
pålegg om å separere sine private stikkledninger for avløp¹, dvs. legge separate ledninger for spillvann og overvann, samt koble ut slamavskilleren. De anbefales også å vurdere om stikkledningen for vann bør skiftes samtidig. Tiltaket er søknadspliktig etter plan- og bygningsloven.

Dagens praksis har vært gjeldende siden vedtak i Kommunestyret i 2011.

Trykkavløp

Tradisjonelt er kommunalt avløpsnett bygd med selvfall. Avløpet renner nedover til større kommunale pumpestasjoner, som pumper det til det kommunale renseanlegget. For å få tilstrekkelig fall alle steder, kan selvfallsgrøfter bli flere meter dype. Utbygging av selvfallsnett til nye områder er derfor forbundet med høye kostnader og store terrenginngrep.

Et trykkavløpssystem består av et trykksatt ledningsnett som starter ved alle boenhetene og som ender opp ved et tilknytningspunkt der avløpsvannet ledes inn i en selvfallsledning, hvor det ikke lenger er overtrykk, men kun atmosfærisk trykk. Dette tilknytningspunktet er også omtalt som «slipp-punktet». Ved hver boenhet installeres det en liten pumpestasjon som tar hånd om avløpsvannet fra boenheten og pumper det via ledningsnettets og helt frem til slipp-punktet. Pumpen er utstyrt med et skjærehjul for å finfordele alt som kommer inn av faste forurensninger i avløpsvannet. Et trykkavløpssystem benytter seg av rør med liten diameter som følger terrenget, helt uten hensyn til høydeforskjeller. Det innebærer at systemet blir mye rimeligere med hensyn til gravearbeid og legging enn et konvensjonelt selvfallsanlegg.

Prinsippskisse av et trykkavløpsanlegg. Avløpet fra hvert bolighus renner med selvfall til en liten pumpestasjon (villapumpestasjon) på egen eiendom. Fra pumpestasjonene pumpes avløpet fra hvert bolighus inn på en fellesledning eller hovedledning, som står under trykk. Denne fellesledningen tilknyttes en eksisterende kommunal ledning, som ikke står under trykk. Dette tilknytningspunktet kalles slipp-punktet.

¹ Jf. forurensningsloven § 22, 2. ledd

Vurdering av tre modeller for utbygging av trykkavløp

Innledning

Det har blitt bygd trykkavløp i Norge i flere tiår, men opprinnelig ble det mest brukt i forbindelse med utbygging av avløp til hyttefelt. Det er først de siste årene at utbygging av trykkavløp har blitt valgt som et alternativ ved opprydding i spredt avløp for eksisterende boligbebyggelse. De kommunene som har bygd trykkavløp så langt, har valgt ulike modeller for utbygging og finansiering.

Trykkavløp gjør det mulig å knytte flere eiendommer til offentlig nett i områder der utbygging av selvfallsanlegg blir for kostbart. I forbindelse med opprydding i spredt avløp er det antatt at tilknytning til offentlig avløpsnett er en miljømessig bedre løsning enn oppgradering av private avløpsanlegg. Eidsberg kommune ønsker derfor å legge til rette for at flere eiendommer skal tilknyttes offentlig avløpsnett.

Trykkavløpsanlegg har flere steder, blant annet i Fredrikstad, blitt bygd av private andelslag, som står for finansiering, utbygging og drift av ledningsnett og pumpestasjoner. Dette er en modell som kan fungere for et hyttefelt som ønsker kommunalt vann og avløp. Men det har ikke vært vurdert som en aktuell modell at private andelslag alene skulle stå for utbygging av trykkavløp i Eidsberg.

Arbeidsgruppen har vurdert tre ulike modeller for utbygging av trykkavløp. I alle modellene bygger Eidsberg kommune hovedledningen i trykkavløpsanlegget. I praksis vil det si at kommunen legger fellesledninger for avløp, vann og trekkerør for fiber fram til et angitt punkt, for eksempel langs Dalveien inn til Løkka.

Modellene har ulike grensesnitt for hva som skal bygges og driftes av kommunen og hva som skal bygges og driftes av innbyggerne. Internt i arbeidsgruppen er det ulike syn knyttet til dette. Dette blir derfor et viktig prinsipp for politikerne å ta stilling til ved valg av modell.

Det er fordeler og ulemper med alle de tre modellene. Hvordan Eidsberg kommune velger å bygge og drifte trykkavløp, vil kunne få konsekvenser for kommunens framtidige sanering og drift av eksisterende ledningsnett.

Hva har de tre modellene til felles?

- Kommunen bygger hovedledningen inkludert alle fellesledninger i trykkavløpsanlegget
- Kommunen legger kommunalt vann sammen med hovedledningen
- Kommunen legger trekkerør for fiber sammen med hovedledningen

Fellesledninger

Felles private stikkledninger er et kjent problem i mange kommuner. I mange tilfeller er eierforholdet uklart og det foreligger ingen tinglyst erklæring eller annen skriftlig avtale. Mange vet ikke engang at de eier en ledning sammen med andre, eller hvilke forpliktelser som følger med dette.

Problemet dukker ofte opp når ledningen er blitt så dårlig at kostbare utbedringer er påkrevet eller det oppstår en lekkasje.

Ved utbygging av trykkavløp er det et fornuftig utgangspunkt at Eidsberg kommune ikke skal få flere felles private stikkledninger. I alle de tre modellene er det derfor definert at alle fellesledninger som deles av to eller flere eiendommer blir kommunale. Den kommunale hovedledningen omfatter altså alle fellesledninger i trykkavløpsanlegget.

Vann

En del av beboerne i pilotområdene sliter med dårlig/varierende vannkvalitet/vannmengde, og mange ønsker seg offentlig vann.

Det vil komme strengere regelverk rundt felles private vannkilder som vanskeliggjør at dette driftes av private.

Arbeidsgruppen er enige om at det er uaktuelt å bygge ut trykkavløp til et område uten kommunalt vann, uten å samtidig legge med vannledning.

Fiber

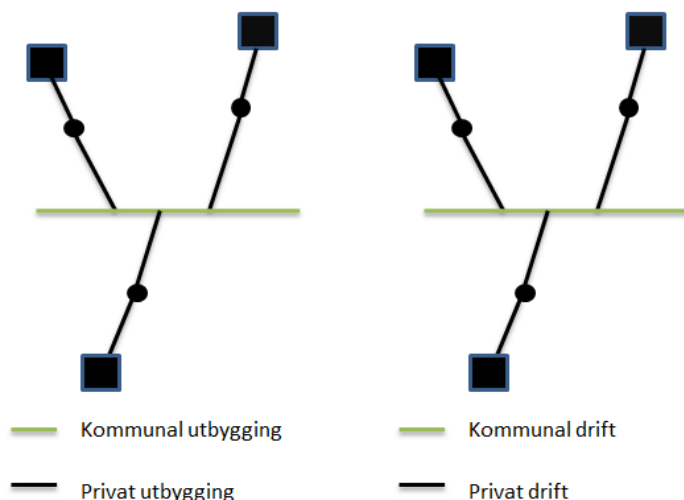
Det er lave internetthastigheter og dårlig nettilgang mange steder i spredt bebyggelse. Mange innbyggere ønsker fiber. I Trøgstad er erfaringen at utbygging av fiber sammen med trykkavløp gjør innbyggerne mer positive til prosjektet.

Arbeidsgruppen er enige om at det er fornuftig at kommunen legger med trekkerør for fiber ved utbygging av trykkavløp.

Tilgang til fiber for innbyggerne er ikke en pålagt kommunal oppgave verken å eie eller drifte. Kostnader kan ikke dekkes av selvkostregnskapet for vann og avløp.

Modell 1 - Kommunen bygger kun hovedledning. Innbygger bygger, eier og drifter egen stikkledning og pumpestasjon.

Modell 1

Modellen i praksis

Eidsberg kommune vil prosjektere og bygge kun hovedledningen i trykkavløpsanlegget. Det vil bli satt av stikk omkring en meter ut av hovedgrøfta til de ulike eiendommene langs hovedledningen. Disse eiendommene vil deretter få pålegg om å knytte seg til hovedledningen innen en angitt frist. Eier får ansvar for å bygge, eie og drifte egen stikkledning og pumpestasjon. Det er eiers ansvar å finne et ansvarlig foretak som kan prosjektere og bygge stikkledning og pumpestasjon. Eier må kjøpe pumpestasjon selv i henhold til tekniske krav fra kommunen. Tiltaket er søknadspliktig etter plan og bygningsloven. Innbyggerne kan gå sammen og danne et privat andelslag, som henter inn felles anbud på pumpestasjoner og stikkledninger for alle. Et andelslag vil kunne få igjen moms på utbyggingskostnadene på samme måte som kommunen.

Kommunen bør ikke innhente felles anbud på pumpestasjoner

Sarpsborg og Aremark er eksempler på kommuner som har valgt modell 1, men begge kommunene har medvirket til at det er innhentet felles anbud på pumpestasjoner på vegne av innbyggerne.

Det er stilt spørsmål ved om kommunen kan innhente anbud på pumpestasjoner når pumpene både skal installeres og driftes av private. Så lenge det er flere typer pumper som tilfredsstiller de tekniske kravene, er det usikkert om kommunen kan pålegge innbygger å kjøpe en spesiell type pumpe. Dette er en juridisk problemstilling som ikke er endelig avklart.

Arbeidsgruppen vurderer at Eidsberg kommune ikke bør innhente anbud på pumpestasjoner når pumpene både skal installeres og driftes av private.

Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir i henhold til gjeldende praksis

Grensen mellom det private og det kommunale vann- og avløpsanlegget blir i tilknytningspunktet på den kommunale fellesledningen, og dermed i overensstemmelse med Standard abonnementsvilkår.

Modell 1 vil gi et tilsvarende grensesnitt mellom kommunal og privat utbygging som ved sanering av eksisterende vann- og avløpsledninger i sentrumsnære områder. Kommunen kan følge de samme

rutinene som ved sanering. Det er mye jobb for administrasjonen å følge opp pålegg og behandle byggesaker, men kommunen har erfaring med tilsvarende prosesser fra før.

Det er både ryddig og rettferdig at grensesnittet for hva som er den enkelte abonnents ansvar og hva som er kommunens ansvar er det samme for alle som betaler vann- og avløpsgebyrer.

Trykkavløpsanlegget blir ikke prosjektert og bygd som en helhet

I et trykkavløpssystem er det viktig at både fellesledninger, stikkledninger og pumpestasjoner er prosjektert og bygd riktig for at anlegget skal fungere optimalt. Det er derfor en fordel at hele anlegget prosjekteres under ett og at alle pumpestasjonene i anlegget har de samme egenskapene. Siden kommunen ikke bør innhente felles anbud på pumpestasjoner med modell 1, vil kommunen kun prosjektere hovedledningen, mens de private får ansvaret for stikkledninger og pumpestasjoner.

Modell 1 vil fungere best dersom de private danner et andelslag, som kan innhente felles anbud på graving av stikkledninger og kjøp av pumpestasjoner. Da trenger kommunen bare å behandle en byggesøknad for den private delen av trykkavløpsanlegget, og alle pumpestasjonene i anlegget vil bli like. Det vil også bli billigere for innbyggerne dersom de danner et andelslag, både fordi de får bedre priser ved å innhente felles anbud og fordi de kan få igjen moms. Dannelse av et andelslag for å bygge vann- og avløpsledninger og/eller kjøpe villapumper kan være en krevende oppgave for innbyggerne å organisere på egenhånd. Dette forutsetter kjennskap til regelverk for andelslag og inngåelse av både juridiske og økonomiske avtaler med de som er en del av andelslaget. Dette vil kreve betydelig veiledningshjelp fra kommunen. Eidsberg kommune har per i dag ikke kompetanse til å kunne gi veiledning om private andelslag.

Dersom innbyggerne ikke blir enige om å danne et felles andelslag, men innhenter tilbud og bygger hver for seg, kan resultatet bli at de velger ulike entreprenører og ulike pumper. Kommunen må da behandle en byggesak for hver eiendom. Det blir huseiers ansvar at stikkledning og pumpestasjon blir riktig dimensjonert i forhold til trykket i den kommunale fellesledningen.

Dersom alle eiendommene skal bygge hver for seg, vil det kunne gå flere år fra hovedledningen er i drift til alle eiendommene har fulgt pålegget fra kommunen og knyttet seg til. I Sarpsborg kommune har ulik tilknytningstakt ført til driftsproblemer på hovedledningen fordi den er dimensjonert for mange flere husstander enn de som så langt har knyttet seg til.

Innbyggerne vil betal ulike pris avhengig av stikkledningskostnad

Huseier betaler kun for sine faktiske kostnader. Eiendommer med korte stikkledninger og/eller enkle grunnforhold betaler mindre enn de med lange stikkledninger og/eller vanskelige grunnforhold.

Innbyggerne har ansvar for egen pumpestasjon

Pumpestasjonen blir privat og huseier har ansvar for drift og vedlikehold. Dersom pumpestasjonen ikke fungerer som den skal, kan kommunen gi huseier pålegg om utbedring.² Kommunen har ikke hjemmel til å kreve serviceavtale for private pumpestasjoner.

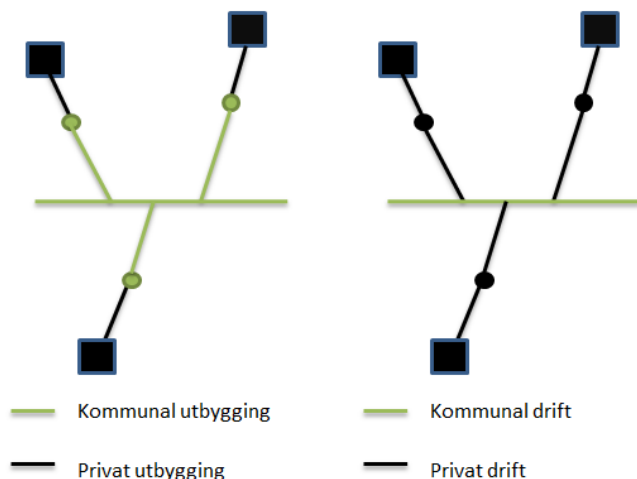
Private pumpestasjoner kan føre til at huseier tar et større ansvar for at det ikke havner skurefiller og annet i toalettet som kan medføre pumpestans.

² Jf. forurensningsloven § 22, 2. ledd

Modell 2 - Kommunen bygger hele anlegget til og med pumpestasjon under forutsetning av at stikkledning og pumpestasjon etter ferdigstilling overtas av huseier

Modell 2

Modellen i praksis

Eidsberg kommune gir hver huseier et tilbud om å bygge deres private del av trykkavløpsanlegget fram til og med pumpestasjon for et fastsatt anleggsbidrag. Tilbudet er frivillig. Eidsberg kommune vil inngå skriftlige avtaler med hver enkelt huseier som takker ja til tilbudet. Avtalen vil omfatte grensesnitt etter bygging, overtakelse, istandsetting etter graving og garanti. Eidsberg kommune vil prosjektere og bygge hele trykkavløpsanlegget til og med pumpestasjonen ved hvert hus. Eidsberg kommune vil innhente felles anbud på graving av hele anlegget, inkludert innkjøp av pumpestasjoner. Eidsberg kommune vil ikke få momskompensasjon for anskaffelse av pumpestasjoner og legging av stikkledninger som ikke skal være kommunale.

Det vil bli satt av stikk ca. en meter ut av hovedgrøfta til de eiendommene som ikke takket ja til tilbudet. Disse eiendommene vil deretter få pålegg om å knytte seg til hovedledningen innen en angitt frist³. De må betale et anleggsbidrag for utbygging av hovedledningen. Eier får ansvar for å bygge, eie og drifte egen stikkledning og pumpestasjon. Det er eiers ansvar å finne et ansvarlig foretak som kan prosjektere og bygge stikkledning og pumpestasjon. Eier må kjøpe pumpestasjon selv i henhold til tekniske krav fra kommunen. Tiltaket er søknadspliktig etter plan og bygningsloven.

Privat stikkledning mellom bolighus og pumpestasjon

Huseier har selv ansvar for stikkledningen fra pumpestasjon til bolighus. Tiltaket er søknadspliktig etter plan og bygningsloven. Det er eiers ansvar å finne et ansvarlig foretak som kan prosjektere og bygge stikkledningen.

Det vil være fornuftig at kommunens entreprenør også legger denne stikkledningen. Dersom kommunen likevel må behandle en byggesøknad for hver eiendom, forsvinner en av fordelene med at kommunen bygger til og med pumpestasjon.

³ Jf. plan- og bygningsloven § 27-2, 2. ledd

Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir i henhold til Standard abonnementsvilkår

Grensen mellom det private og det kommunale vann- og avløpsanlegget blir i tilknytningspunktet på den kommunale fellesledningen, og dermed i overensstemmelse med Standard abonnementsvilkår.

Trykkavløpsanlegget blir prosjektert og bygd som en helhet

I et trykkavløpssystem er det viktig at både fellesledninger, stikkledninger og pumpestasjoner er prosjektert og bygd riktig for at anlegget skal fungere optimalt. Det er derfor en fordel at hele anlegget prosjekteres under ett og at alle pumpestasjonene i anlegget har de samme egenskapene.

Med modell 2 har kommunen kontroll på at anlegget prosjekteres og bygges som en helhet. Det blir enklere for kommunen å følge opp at hele anlegget blir riktig dimensjonert og bygd i henhold til krav. Alle pumpene i anlegget blir like og i henhold til de prosjekterte spesifikasjonene.

Ved at det innhentes felles anbud, vil pumpene bli billigere enn hvis hver husstand skal kjøpe sin egen. Dette kan også oppnås hvis de private danner et andelslag, men det er en fordel at hovedledningen prosjekteres sammen med stikkledninger og pumpestasjoner.

Kommunen må inngå frivillige avtaler med innbyggerne på forhånd

I utgangspunktet blir et anlegg som bygges av kommunen kommunalt. Kommunen kan ikke pålegge innbygger å overta stikkledning og pumpestasjon som kommunen har bygd. Det er derfor en forutsetning at det inngås frivillige avtaler med huseierne om overtakelse av stikkledning og pumpestasjon etter ferdigstillelse.

Dersom tilstrekkelig mange innbyggere ønsker å grave stikkledning og kjøpe pumpestasjon selv, kan det bli vanskelig å gjennomføre modell 2. Det er derfor en forutsetning at disse eiendommene betaler et anleggsbidrag for utbygging av hovedledningen.

Innbyggerne har ansvar for egen pumpestasjon

Pumpestasjonen blir privat og huseier har ansvar for drift og vedlikehold. Dersom pumpestasjonen ikke fungerer som den skal, kan kommunen gi huseier pålegg om utbedring.⁴ Kommunen har ikke hjemmel til å kreve serviceavtale for private pumpestasjoner.

Private pumpestasjoner kan føre til at huseier tar et større ansvar for at det ikke havner skurefiller og annet i toalettet, som kan medføre pumpestans.

Konsekvenser for praksis ved sanering av eksisterende vann- og avløpsledninger

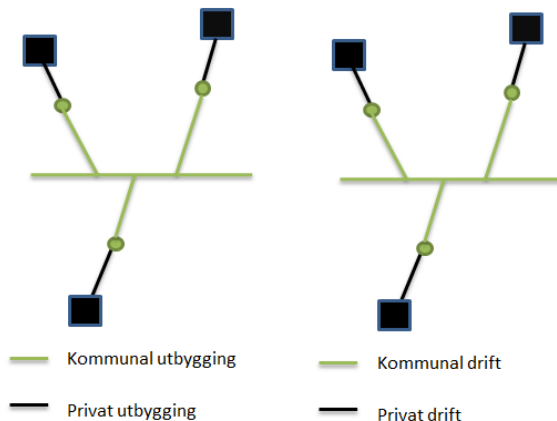
En konsekvens av modell 2 kan bli at Eidsberg kommune må endre praksis ved sanering og gi et tilsvarende tilbud til innbyggere i sentrum som får pålegg om å separere sine private stikkledninger, som vi gir til innbyggerne som skal tilknyttes trykkavløp. Før innbyggerne eventuelt får pålegg om å separere sine private stikkledninger, får de et tilbud om at kommunen gjør jobben for et anleggsbidrag. Dette vil trolig oppleves som positivt av mange innbyggere.

⁴ Jf. forurensningsloven § 22, 2. ledd

Modell 3 - Kommunen bygger, eier og drifter hele anlegget til og med pumpestasjon

Modell 3

Modellen i praksis

Eidsberg kommune vil inngå tinglyste avtaler med hver enkelt huseier om å bygge kommunal stikkledning og pumpestasjon på deres eiendom. Avtalen vil omfatte rett til å ha anlegget liggende på eiendommen, tilgang for service og vedlikehold og istandsetting etter graving.

Eidsberg kommune vil prosjektere og bygge hele trykkavløpsanlegget til og med pumpestasjonen ved hvert hus. Eidsberg kommune vil innhente felles anbud på graving av hele anlegget, inkludert innkjøp av pumpestasjoner. Hele trykkavløpsanlegget blir kommunalt til og med pumpestasjonen ved hvert hus. Eidsberg kommune får ansvar for drift og vedlikehold av pumpestasjoner og stikkledninger mellom hovedledning og pumpestasjon.

Modell 3 forutsetter at alle huseiere frivillig inngår tinglyst avtale med kommunen og at alle pumpestasjonene i trykkavløpsanlegget blir kommunale.

Privat stikkledning mellom bolighus og pumpestasjon

Eiendommene kan få pålegg om å knytte seg til pumpestasjonen innen en angitt frist. Huseier har selv ansvar for stikkledningen fra pumpestasjon til bolighus. Tiltaket er søknadspliktig etter plan og bygningsloven. Det er eiers ansvar å finne et ansvarlig foretak som kan prosjektere og bygge stikkledningen.

Det vil være fornuftig at kommunens entreprenør også legger denne stikkledningen. Dersom kommunen likevel må behandle en byggesøknad for hver eiendom, forsvinner en av fordelene med at kommunen bygger til og med pumpestasjon.

Hva med de som ikke vil?

Modell 3 forutsetter at alle huseiere frivillig inngår tinglyst avtale med kommunen og at alle pumpestasjonene i trykkavløpsanlegget blir kommunale. Det må imidlertid påregnes at ikke alle huseiere ønsker at kommunen skal bygge og eie stikkledning og pumpestasjon på deres eiendom.

Dersom noen huseiere ikke frivillig inngår tinglyst avtale med kommunen, kan kommunen pålegge dem å knytte seg til hovedledningen på samme måte som i modell 2. Eier får da ansvar for å bygge, eie og drifte egen stikkledning og pumpestasjon.

Det er uklart om kommunen har hjemmel til å kreve kommunal overtakelse av anlegget i etterkant, og i utgangspunktet ønsker ikke kommunen å overta anlegg de ikke har bygd selv. Alternativet er at vi ender opp med et trykkavløpsanlegg der noen pumper er private og andre er kommunale. For administrasjonen vil dette være krevende både på kort og lang sikt.

Huseiere som ikke frivillig inngår tinglyst avtale med kommunen, kan gjøre det svært vanskelig å gjennomføre modell 3.

Trykkavløpsanlegget blir prosjektert og bygd som en helhet

I et trykkavløpssystem er det viktig at både fellesledninger, stikkledninger og pumpestasjoner er prosjektert og bygd riktig for at anlegget skal fungere optimalt. Det er derfor en fordel at hele anlegget prosjekteres under ett og at alle pumpestasjonene i anlegget har de samme egenskapene.

Med modell 3 har kommunen kontroll på at anlegget prosjekteres og bygges som en helhet. Det blir enklere for kommunen å følge opp at hele anlegget blir riktig dimensjonert og bygd i henhold til krav. Alle pumpene i anlegget blir like og i henhold til de prosjekterte spesifikasjonene.

Pumpestasjonene blir kommunale

Pumpestasjonen blir kommunal og kommunen har ansvar for drift og vedlikehold. Huseier får ikke ansvar for egen pumpestasjon. Dette kan føre til at huseier tar et mindre ansvar for at det ikke havner skurefiller og annet i toalettet som kan medføre pumpestans.

Innbyggerne slipper å bygge, eie og drifte private pumpestasjoner. Innbyggerne i arbeidsgruppen mener at drift av pumpestasjoner bør være en kommunal oppgave.

Kommunen har ikke hjemmel til å kreve serviceavtale for private pumpestasjoner. Med modell 3 blir pumpestasjonene kommunale, og kommunen har selv ansvar for service og vedlikehold. Marker og Trøgstad har begge valgt modell 3. De vurderer at det er en stor fordel for kommunen at de har kontroll på drift og vedlikehold også av pumpestasjonene.

Eidsberg kommune må ha tilstrekkelig kapasitet til å kunne utføre service på villapumpestasjoner. Erfaring fra andre kommuner er at villapumpestasjoner gir lite driftsproblemer, men få har erfaring fra langvarig drift av trykkavløpsanlegg. Dersom kommunen ikke har kapasitet med dagens bemanningssituasjon, vil en konsekvens av modell 3 bli at det må ansettes flere på vann- og avløpsavdelingen eller at kommunen setter service og vedlikehold av villapumpestasjoner ut på anbud.

Grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg blir ikke i henhold til gjeldende praksis

Med modell 3 blir grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg ikke i henhold til Standard abonnementsvilkår.

Trøgstad kommune har konkludert med at infrastrukturen i trykkavløpsområdet, inkludert villapumpestasjoner, er en del av det kommunale hovedledningsnettet for avløpsvann. Grensesnittet mellom privat og offentlig infrastruktur går ved punktet der den private stikkledningen kobles til den kommunale villapumpestasjonen. Dersom Eidsberg kommune velger modell 3, vil et tilsvarende grensesnitt være aktuelt.

For øvrige abonnenter vil grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg fortsatt være i henhold til Standard abonnementsvilkår.

Administrasjonen ser det som svært utfordrende dersom grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg ikke skal være det samme for alle abonnentene som er tilknyttet offentlig vann og avløp.

Skal stikkledning for vann være privat eller kommunal?

I Trøgstad kommune har innbyggerne vann fra før, mens det i Eidsberg skal legges med vannledning sammen med trykkavløpet. Skal stikkledningen for vann følge Standard abonnementsvilkår og være privat, eller skal den være kommunal siden den ligger i samme grøft som en kommunal avløpsledning? I så fall er det ikke noe fornuftig grensesnitt før ved husets stoppekran.

Konsekvenser for villapumpestasjoner som ikke tilhører kommunale trykkavløpsanlegg

I Marker finnes det ingen private pumpestasjoner. De har i mange år hatt som praksis at alle pumpestasjoner, også for enkelthus, skal være kommunale.

I Eidsberg kommune har flere eksisterende bolighus privat pumpestasjon fordi stikkledningen ikke har selvfall til den kommunale avløpsledningen, eller fordi de er tilknyttet en kommunal trykkledning.

Dersom Eidsberg kommune velger modell 3, vil dette få konsekvenser for enkelthus som må ha villapumpestasjon for å kunne knytte seg til offentlig avløpsnett. Det vil være vanskelig å administrere en praksis der noen eiendommer får pålegg om å kjøpe egen pumpestasjon, mens andre får en pumpestasjon som eies og driftes av kommunen.

En konsekvens av modell 3 kan bli at Eidsberg kommune må overta eksisterende private pumpestasjoner med tilhørende stikkledninger, samt også overta tilsvarende pumpestasjoner som blir bygd i framtiden. Kommunen ønsker i utgangspunktet ikke å overta pumpestasjoner de ikke har bygd selv. En overtakelse forutsetter at pumpestasjonen er etablert i henhold til kommunens krav, og det må inngås avtale i hvert enkelt tilfelle. Det vil være utfordrende for administrasjonen å holde oversikt over dette.

Tinglyste avtaler på hver eiendom

Kommunen vil eie kommunale anlegg inne på hver enkelt eiendom. Eidsberg kommune vil inngå tinglyste avtaler med hver enkelt huseier om å bygge kommunal stikkledning og pumpestasjon på deres eiendom. Avtalen vil omfatte rett til å ha anlegget liggende på eiendommen, tilgang for service og vedlikehold og istandsetting etter graving.

Finansiering

Utbygging av trykkavløp i Eidsberg forutsetter et spleiselag mellom kommunen og innbyggerne.

Med modell 1 er det aktuelt at kommunen finansierer utbygging av hovedledningen over selvkostbudsjettet, mens hver huseier finansierer sin egen stikkledning og pumpestasjon. Kostnadene for innbyggerne vil variere avhengig av avstand til hovedledningen og grunnforhold.

Arbeidsgruppen har vurdert modell 2 og 3 som mest aktuelle for Eidsberg kommune. Begge modellene kan finansieres med den samme modellen.

Innbyggerne betaler det samme

Arbeidsgruppen ønsker en finansieringsmodell som innebærer at alle innbyggerne betaler det samme uavhengig av hvor lang stikkledning de har. En modell der kommunen bygger stikkledninger fram til pumpestasjon vil derfor i praksis medføre at de med kortere stikkledning «sponser» de med lengre stikkledning. Dette kan oppleves som urettferdig av de med kort stikkledning. Innbyggerne i arbeidsgruppen har gitt uttrykk for at de er opptatt av forutsigbare kostnader og at alle skal betale det samme. I Aremark har det vært mye uro knyttet til at det blir store kostnadsforskjeller mellom eiendommene avhengig av hvor lang stikkledning de får. I praksis er det derfor trolig slik at den «rettferdigheten» innbyggerne opplever ved at alle betaler det samme er viktigere enn «urettferdigheten» ved at ikke alle får det samme for pengene.

Private stikkledninger og pumpestasjoner kan ikke finansieres av vann- og avløpsgebyrer

Kommunen kan ikke bygge private stikkledninger og pumpestasjoner over selvkostbudsjettet. Det må enten finansieres av kommunens skatteinntekter eller av anleggsbidrag. Administrasjonen mener at det må sikres at all utbygging av private stikkledninger og pumpestasjoner dekkes av anleggsbidrag.

Det er først når prosjektet er ferdigstilt at man kjenner den faktiske kostnaden. Innbyggerne er bekymret for at modellen vil gi høyere anleggsbidrag fordi kommunen velger å «ta i så man er sikker» for å sikre fullfinansiering av stikkledninger og pumpestasjoner.

Arbeidsgruppen ønsker en finansieringsmodell der anleggsbidraget er det samme for alle trykkavløpsanlegg kommunen skal bygge. Hvor stor del av anleggsbidraget som går til private stikkledninger, vil derfor variere fra anlegg til anlegg.

Kostnadsgrense

For at flest mulig skal ønske å knytte seg til det offentlige nettet, bør kostnadene være sammenlignbare med å installere minirensanlegg. Siden det også legges med kommunalt vann, kan kostnaden være noe høyere.

Arbeidsgruppen er enige om en kostnadsgrense for huseier på omkring 1,3 G. G er folketrygdens grunnbeløp og var per 1. mai 2016 kr. 92.576,-. 1,3 G utgjør ca. kr. 120.000,-.

For eiendommer som har flere husstander på eiendommen og som kan dele pumpestasjon mener arbeidsgruppen at anleggsbidraget bør reduseres med 60 % for boliger utover den første boligen.

Hva skal hver huseier betale?

Innenfor en maksimal kostnadsgrense skal alle eiendommens kostnader være inkludert:

Tilknytningsgebyr vann- og avløp 10 000 inkl. mva. (2017)

Pumpestasjon

Strøm til pumpestasjon

Anleggsbidrag kommunal fellesledning

Privat stikkledning

Byggesaksgebyr privat anlegg 5 500 (2017)

Totalt: 120 000

Beregninger

Utbygging av trykkavløp i Eidsberg kommune forutsetter et spleiselag mellom kommunen og innbyggerne.

Det er gjort grove beregninger av hva det vil koste å bygge hovedledninger og stikkledninger til de tre områdene som er vurdert som pilotprosjekter:

- Havnås vannverk ved Lundebyvannet
- Dalveien
- Østby vannverk

Det er brukt følgende meterpriser i beregningene:

Kostnad per meter hovedledning: kr. 1800,-

Kostnad per meter stikkledning: kr. 1000,-

Pumpestasjonene er holdt utenfor beregningene. Det er antatt at en pumpestasjon inkl. strøm koster kr. 50.000,-, som skal betales av innbygger.

Huseier betaler kr. 70.000,- til kommunen i anleggsbidrag og tilknytningsgebyr. Kommunen bygger da hele trykkavløpsanlegget til og med pumpestasjon. Det er også tatt høyde for at kommunens entreprenør bygger stikkledning fra pumpestasjon til husvegg. Dermed blir innbyggers totale kostnad $50.000 + 70.000 = 120.000 = 1,3 \text{ G}$.

Område	Antall hus	Totalkostnad	Anleggsbidrag	Kommunen investerer per hus/hytte
Dalveien til Løkka	28	7 200 000	1 960 000	187 143
Dalveien til Ødegård	30	8 300 000	2 100 000	206 667
Havnås vannverk	15 + 6 hytter	4 830 000	1 470 000	160 000
Østby vannverk	9	3 400 000	630 000	307 778

Østby vannverk har fått et pristilbud fra en entreprenør der totalkostnaden for hovedledning og stikkledninger utgjør omkring kr. 1.000.000,-. Dersom vi legger dette tilbudet til grunn og trekker fra anleggsbidraget, vil kommunens investeringer per hus være omkring kr. 41.000,-. Det antas at den faktiske kostnaden vil være et sted mellom dette tilbudet og kommunens beregninger. Det er store usikkerheter i beregningene. Den reelle kostnaden for hvert prosjekt vil vi ikke vite før anlegget er ferdig bygd.

Hva skal kommunen betale?

Eidsberg kommune investerer et beløp per nye abonnent. Det kan forsvares at kommunen investerer omkring kr. 200.000,- per hus og omkring kr. 80.000,- per hytte som blir tilknyttet.

Hvor mye vil gebyrene øke?

Kommunen har gjort grove beregninger på hvordan investeringer på kr. 200.000,- per nye abonnent vil kunne påvirke vann- og avløpsgebyrene. Dersom kommunen bygger ut trykkavløp til 200 nye abonnenter, vil gebyrene øke med omkring kr. 1,50 per m³ for avløp og omkring kr. 0,85 per m³ for vann. For en vanlig husstand vil dette medføre en økning i kommunale vann- og avløpsgebyrer på totalt omkring kr. 345,- per år.

Erfaringer fra andre kommuner

Arbeidsgruppen har innhentet erfaringer fra andre kommuner i Østfold som har bygd eller skal bygge trykkavløp.

Aremark – Modell 1

- Hytter var en viktig del av grunnlaget for utbygging av trykkavløp i Aremark.
- Kommunen bygger hovedledning (rundlinje) finansiert av tilknytningsgebyr på kr. 15.000 eks. mva. for vann og kr. 35.000 eks. mva. for avløp.
- Kommunen innhentet felles anbud på graving av hovedledning og kjøp av pumpestasjoner (totalentreprise).
- Innbyggerne bygger stikkledninger for en kostnad på opptil 2G inkl. pumpestasjon. Tilknytningsgebyr kommer i tillegg.
- Det har vært stor misnøye blant innbyggerne fordi kostnadene for den enkelte varierte og for de med lengst stikkledninger kan bli svært høye.
- Det har vært «uro» rundt det at kommunen har valgt pumpetype for innbyggerne når pumpa skal være privat.
- Flere innbyggere har snudd fra å være negative til å ønske å knytte seg til.
- Aremark har nå vedtatt et låneopptak på 25 millioner slik at kommunen kunne utvide den kommunale ledningen for å nå flere husstander. Dette medfører en økning av de kommunale årlige gebyrene på kr. 800,- per husstand.

Sarpsborg – Modell 1

- Kommunen bygger ut hovedledninger i henhold til plan vedtatt av bystyret. Hovedledningene finansieres over selvkostbudsjettet.
- Kommunens investeringskostnad har en øvre grense på ca. kr. 150.000,- per ny abonnent.
- Alle eiendommer som ligger nærmere hovedledningen enn 500 meter og/eller kan tilknyttes for ca. kr. 200.000, får pålegg om tilknytning hjemlet i plan- og bygningsloven § 27-2.
- Kommunen prosjekterer hvilken løftehøyde/pumpe hvert hus trenger. Byggesaksbehandler sjekker at det er valgt riktig pumpe.
- Eiendommene får en frist for å oppfylle pålegget og knytte seg til. Alle blir ikke tilknyttet samtidig.
- Kommunen har hatt driftsproblemer på hovedledningen fordi den er prosjektert for mange flere husstander enn de som så langt har knyttet seg til.
- Stikkledninger og pumpestasjoner er private. Huseier har ansvar for drift og vedlikehold av egen pumpestasjon, men kommunen krever ikke serviceavtale.

- Kommunen har forhandlet pris med pumpeleverandør, slik at alle får lik pumpestasjon. Pumpeleverandøren leverer direkte til den enkelte huseier.

Askim – Modell 2

- I Askim er det prosjektert utbygging av trykkavløp til over 70 husstander.
- De fleste husstandene har kommunalt vann fra før.
- Utbyggingen fullfinansieres av at alle husstandene betaler kr. 150.000,- hver.
- Kommunen tar risikoen for at kostnadene blir høyere enn prosjektert, men utgangspunktet er at kommunen ikke skal lånefinansiere utbyggingen.
- Kommunen bygger hele anlegget til og med pumpestasjon, men pumpestasjon og stikkledning blir private.
- Kommunen inngår skriftlig avtale med huseier på forhånd. Tegning vedlagt avtalen viser kommunale og private ledninger.
- Kommunen har prosjektert anlegget til husvegg. Kommunens entreprenør fakturerer stikkledningen fra pumpestasjon til husvegg direkte til huseier.
- Kårbolig betaler kun tilknytningsgebyr dersom de har felles pumpestasjon med hovedbygningen.
- Det er frivillig om huseier ønsker å inngå serviceavtale for pumpestasjonen.
- Kommunen har en lånepumpe på lager.

Marker – Modell 3

- Kommunen bygger, eier og drifter til og med pumpestasjon.
- Kommunen ser det som en fordel at de har kontroll på drift og vedlikehold t.o.m. pumpestasjon og har like pumper i hele systemet.
- Marker har fra gammelt av hatt som praksis at alle pumpestasjoner tilknyttet kommunalt avløpsnett skal være kommunale.
- Grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg går der ledningen inn til huset tilknyttes pumpestasjonen. Kommunen inngår skriftlig avtale med huseier.
- Marker la ikke med vann da de bygde trykkavløp første gang, men dette har de angret på. De har endret praksis og legger nå med vann.
- Innbyggerne betaler kr. 100.000,- + kr. 7.500,- i tilknytningsgebyr. Utgangspunktet for summen på kr. 100.000,- var at det skulle være ca. tilsvarende kostnad som for minirensanlegg. Beløpet gjelder kun avløp. Dette er likt for alle.
- Innbyggerne var positive i utgangspunktet fordi:
 1. Prisen var tilsvarende som for å installere et minirensanlegg.
 2. Innbyggerne slipper å eie og vedlikeholde stikkledninger og pumpestasjoner.
- Marker anbefaler at kostnadsgrensen ikke er et fast beløp, men et beløp som indeksreguleres. De angrer på at kostnadsgrensen ikke er angitt i G.
- Blir et prosjekt billigere betaler innbyggerne en lavere sum etterskuddsvis; blir det dyrere tas risikoen av kommunen og dekkes av selvkostregnskapet. Det som bestemmer hva kommunen kan ta på selvkostregnskapet kontra av skatteinntekter er hvor kommunen setter grensesnittet mellom kommunalt og privat avløpsanlegg.
- En innleid konsulent har vurdert hvilke områder som kan omfattes av utbygging av trykkavløp.
- Pumpestasjoner og graving ble lagt ut på hvert sitt anbud.
- Driftsavdelingen gjennomfører tilsyn med pumpene når de har tid og ca. 1 gang per år. Erfaringen så langt er at det er lite driftsproblemer.

- Dersom det senere blir et problem med tette villapumper på grunn av feil bruk, vil kommunen vurdere innføring av et særgebyr.

Trøgstad – Modell 3

- Ca. 90 abonnenter er omfattet av trykkavløpsprosjektet. Det er 18 km ledning. Dette medfører en svært omfattende byggesak. Trøgstad anbefaler prosjekter som er halvparten så store.
- Alle i Trøgstad har offentlig vann fra før.
- Kommunen skal bygge, eie og drifte til og med pumpestasjon.
- Trøgstad kommune har konkludert med at infrastrukturen i trykkavløpsområdet, inkludert villapumpestasjoner, er en del av det kommunale hovedledningsnettet for avløpsvann. Grensesnittet mellom privat og offentlig infrastruktur går ved punktet der den private stikkledningen kobles til den kommunale villapumpestasjonen.
- Kommunen inngår tinglyste avtaler med grunneier der kommunalt anlegg skal ligge på privat grunn.
- Det har ikke vært en problemstilling i Trøgstad at utbygging av trykkavløp blir «urettferdig» for eksisterende abonnenter.
- Prisen er kr. 100.000,- og lik for alle. Den prisen må reguleres ut fra lønns- og prisvekst. Trøgstad anbefaler at prisen angis i G. Tilknytningsgebyret er kr. 15.000,- for avløp inkl. mva. og kr. 7.500,- for vann inkl. mva.
- Det gis 60 % rabatt fra hus nr. 2 for eiendommer med flere bolighus.
- Blir et prosjekt dyrere dekkes det av selvkostregnskapet. Blir det billigere beholder kommunen mellomlegget og bruker det til andre investeringer på VA.
- Vi legger fiber for de som ønsker det, men nettleverandør er ikke valgt. Kostnad kr. 10.000,- per husstand.
- Konsulent er brukt ved prosjektering, blant annet geotekniske undersøkelser for å bestemme trasé og kulturminner.
- Kommunen har hatt en entreprise for å legge rør og en annen for pumpestasjoner ute på anbud.
- Trøgstad anbefaler totalentreprise. La entreprenøren stå ansvarlig for å ordne pumper sammen med graving.
- For innbyggere som nylig har investert i renseanlegg opererer Trøgstad med et høyere og et lavere tilknytningsgebyr. Det skal lønne seg å koble seg til når de bygger ut. De som venter må grave stikkledning og kjøpe pumpestasjon selv. I tillegg må de betale tilknytningsgebyr og fullt anleggsbidrag på kr. 100.000,-.

Arbeidsgruppens konklusjon

Eidsberg kommune har startet en omfattende opprydding i spredt avløp. Det er gitt pålegg i 3 soner om oppgradering av private avløpsanlegg. I alle sonene er det eiendommer som har fått utsettelse i påvente av en avklaring av om eiendommene kan tilknyttes offentlig nett.

Det er vurdert at tilknytning til offentlig nett gir den beste miljømessige løsningen knyttet til avløpshåndtering. Det er også meldt om utfordringer knyttet til drikkevannskvalitet og vannmengde i aktuelle soner i Hærland.

God infrastruktur knyttet til vann, avløp og fiber vil gjøre det mer attraktivt å bo og jobbe i bygdene i Eidsberg, knyttet både til livskvalitet og næring. Samtidig kan Eidsberg kommune få større utnyttelse av sine vann- og avløpsinvesteringer mot Hærland. Det vil også bli flere abonnenter som kan bidra til fremtidige investeringer.

Utviklingen innen trykkavløp gjør at dette er et godt og varig alternativ til minirensesanlegg.

Eierskap og drift av vann- og avløpsanlegg er krevende for ikke-profesjonelle aktører, og innbyggerrepresentantene i arbeidsgruppen mener det er en stor fordel om kommunen eier og drifter anlegget til og med pumpestasjonene.

Administrasjonen mener det er en vesentlig mindre ulempe å eie en pumpestasjon enn et minirensesanlegg, og at ulempene som følger av at kommunen drifter og eier pumpestasjonene er vesentlig større enn fordelene for innbygger.

Administrasjonen ser det som svært utfordrende dersom grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg ikke skal være det samme for alle abonnentene som er tilknyttet offentlig vann og avløp i Eidsberg kommune. En modell der kommunen skal eie og drifte pumpestasjonene, medfører en rekke problemstillinger i forhold til øvrige abonnenter.

For at flest mulig skal ønske å knytte seg til det offentlige nettet, bør kostnadene være sammenlignbare med å installere minirensesanlegg. Siden det også legges med kommunalt vann, kan kostnaden være noe høyere.

Arbeidsgruppen ønsker en finansieringsmodell der alle husstandene betaler det samme uavhengig av hvor lange stikkledninger de har.

Arbeidsgruppen er enige om en kostnadsgrense for huseier på omkring kr. 120.000,- (1,3 G, G er folketrygdens grunnbeløp).

For eiendommer som har flere husstander på eiendommen og som kan dele pumpestasjon mener arbeidsgruppen at anleggsbidraget bør reduseres med 60 % for boliger utover den første boligen.

Der hvor det er husstander som allerede har investert i et minirensesanlegg som renser tilfredsstillende i forhold til de gjeldende krav, kan husstanden få utsettelse til å knytte seg til trykkavløpsanlegget.

Vedlegg 1 - Skisser over de ulike modellene i pilotområdene

Dalveien

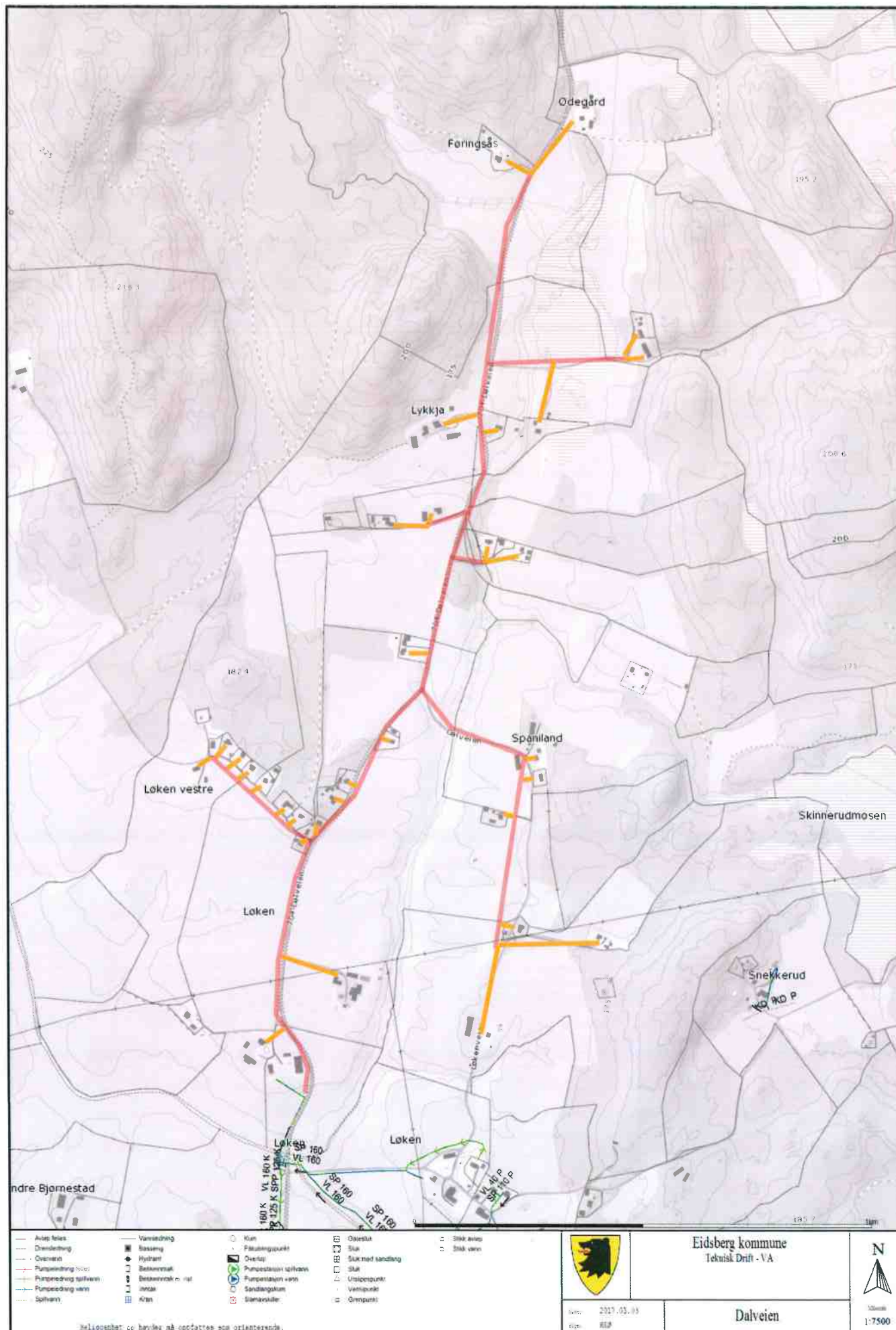
- Modell 1
- Modell 2 – utbygging
- Modell 2 – drift
- Modell 3

Havnås vannverk

- Modell 1
- Modell 2 – utbygging
- Modell 2 – drift
- Modell 3

Østby vannverk

- Modell 1
- Modell 2 – utbygging
- Modell 2 – drift
- Modell 3

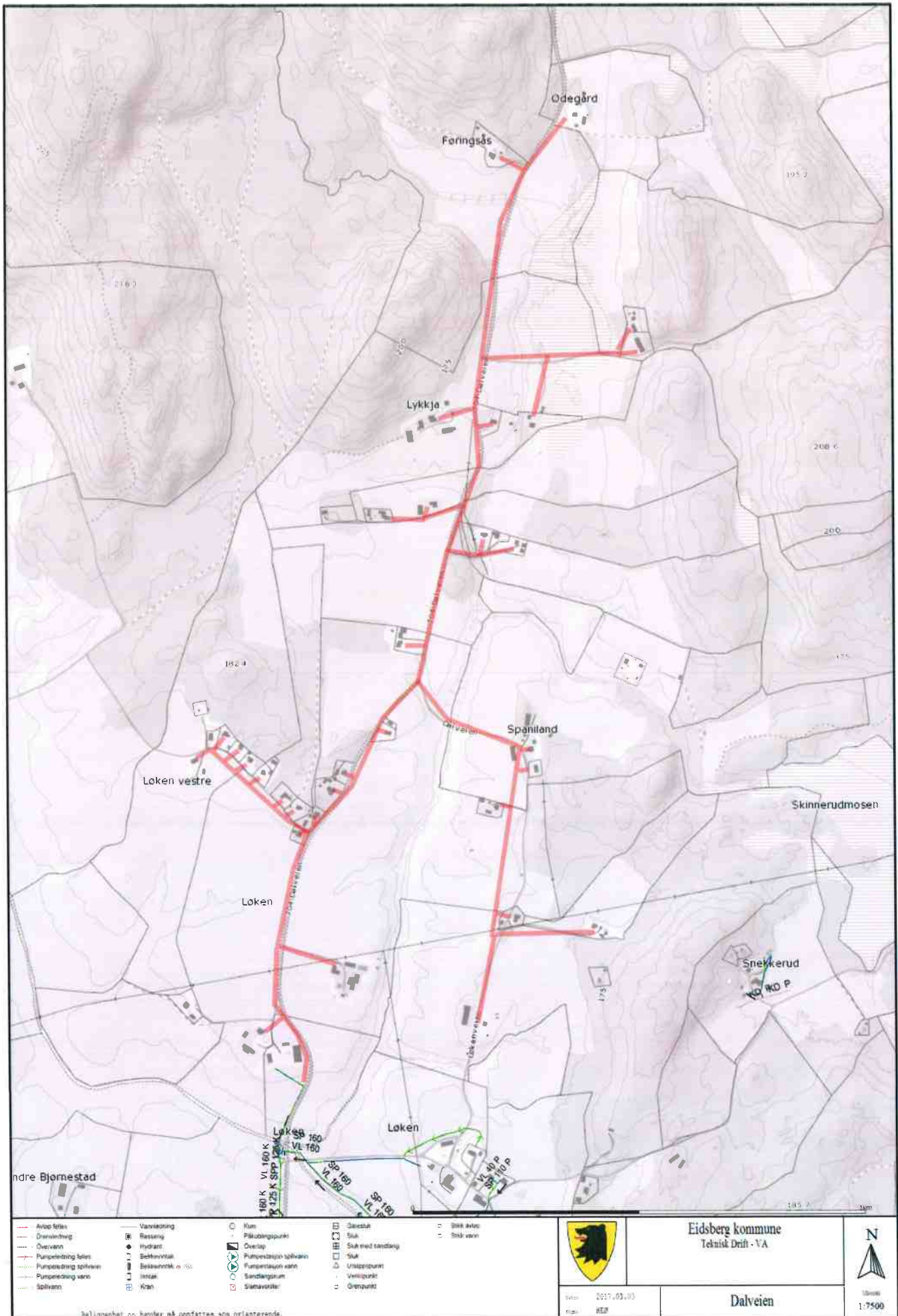
Eidsberg kommune
Teknisk Drift - VA

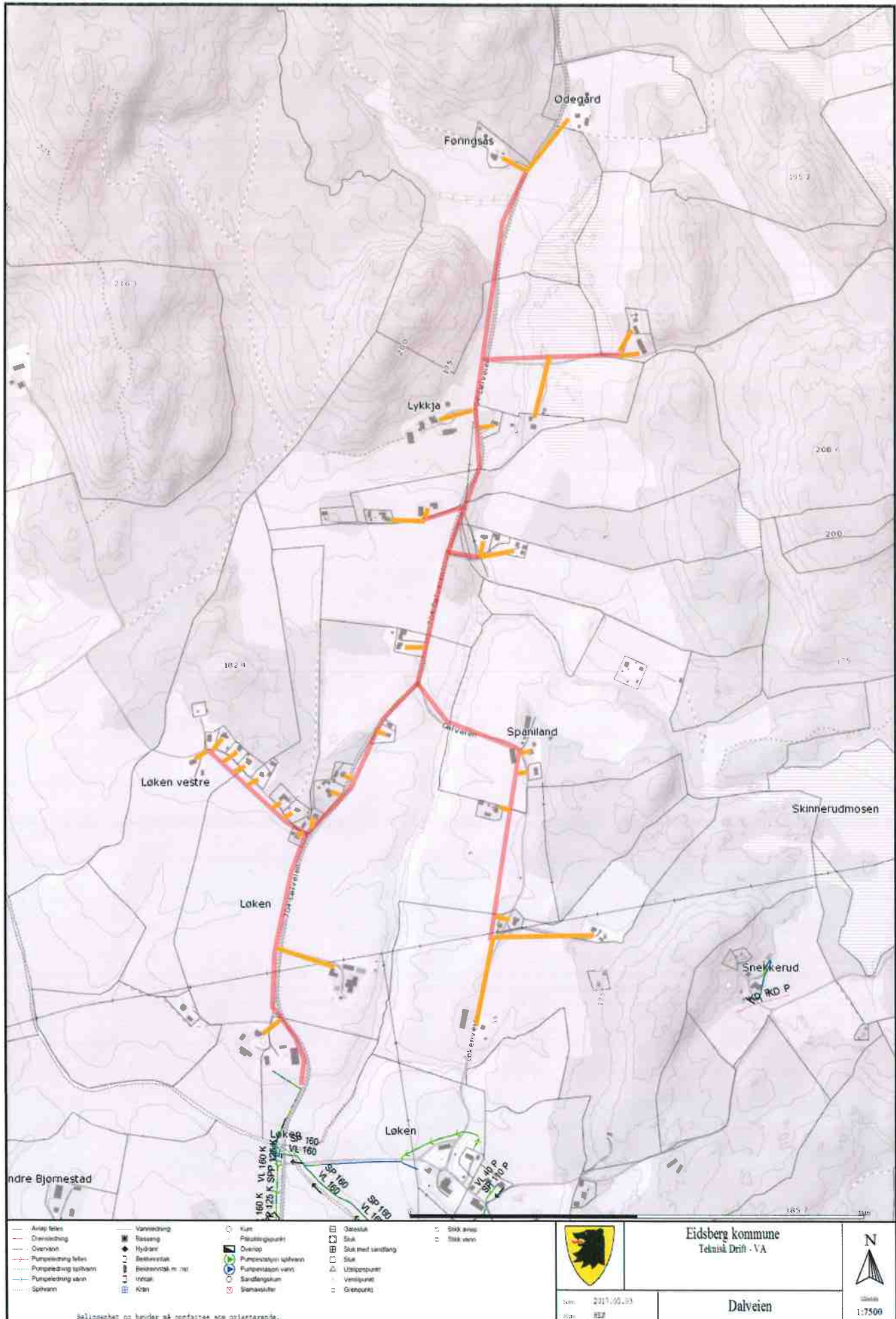
Dato: 2019-03-05
Eide: RSP

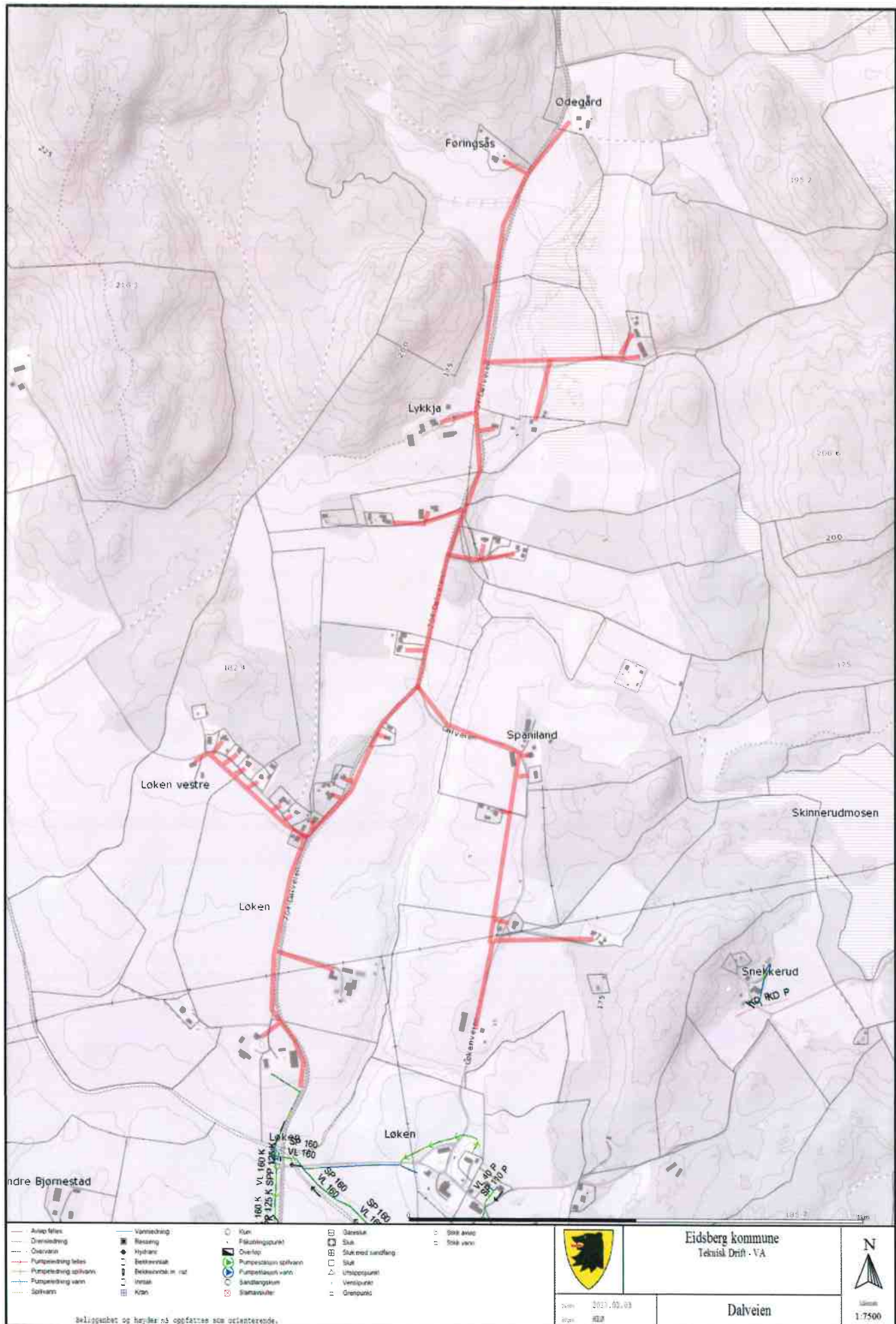
Dalveien

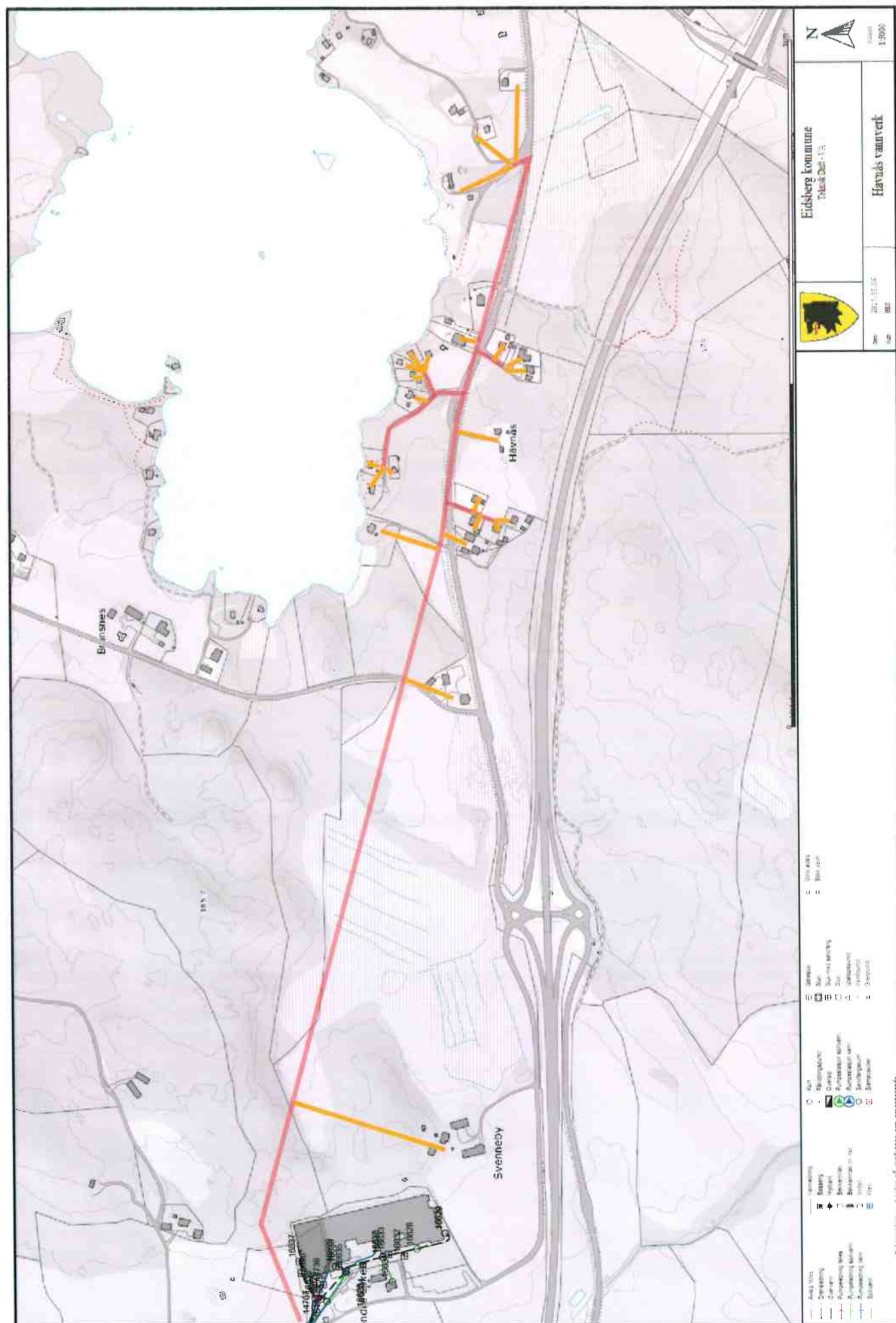

Skala: 1:7500

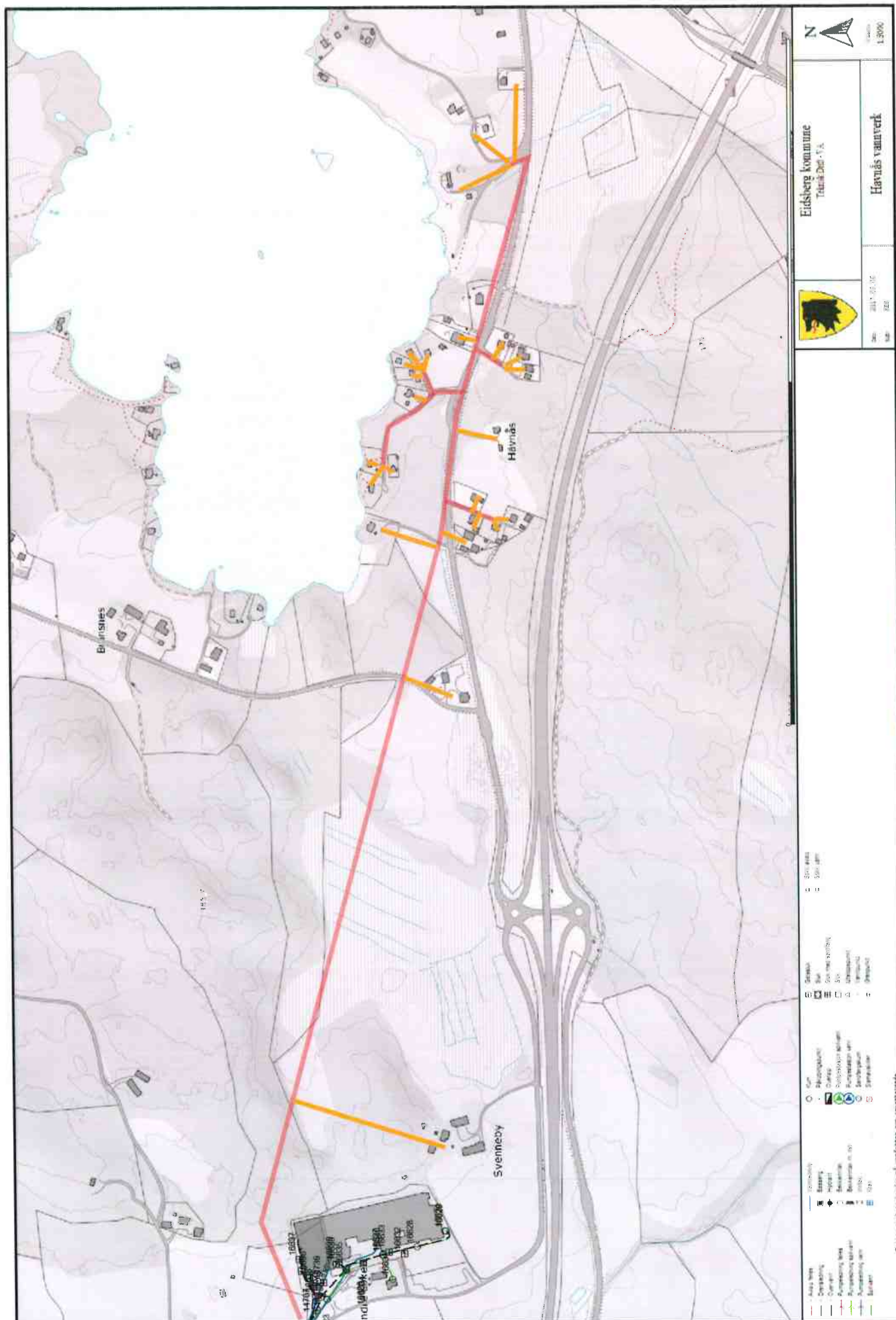

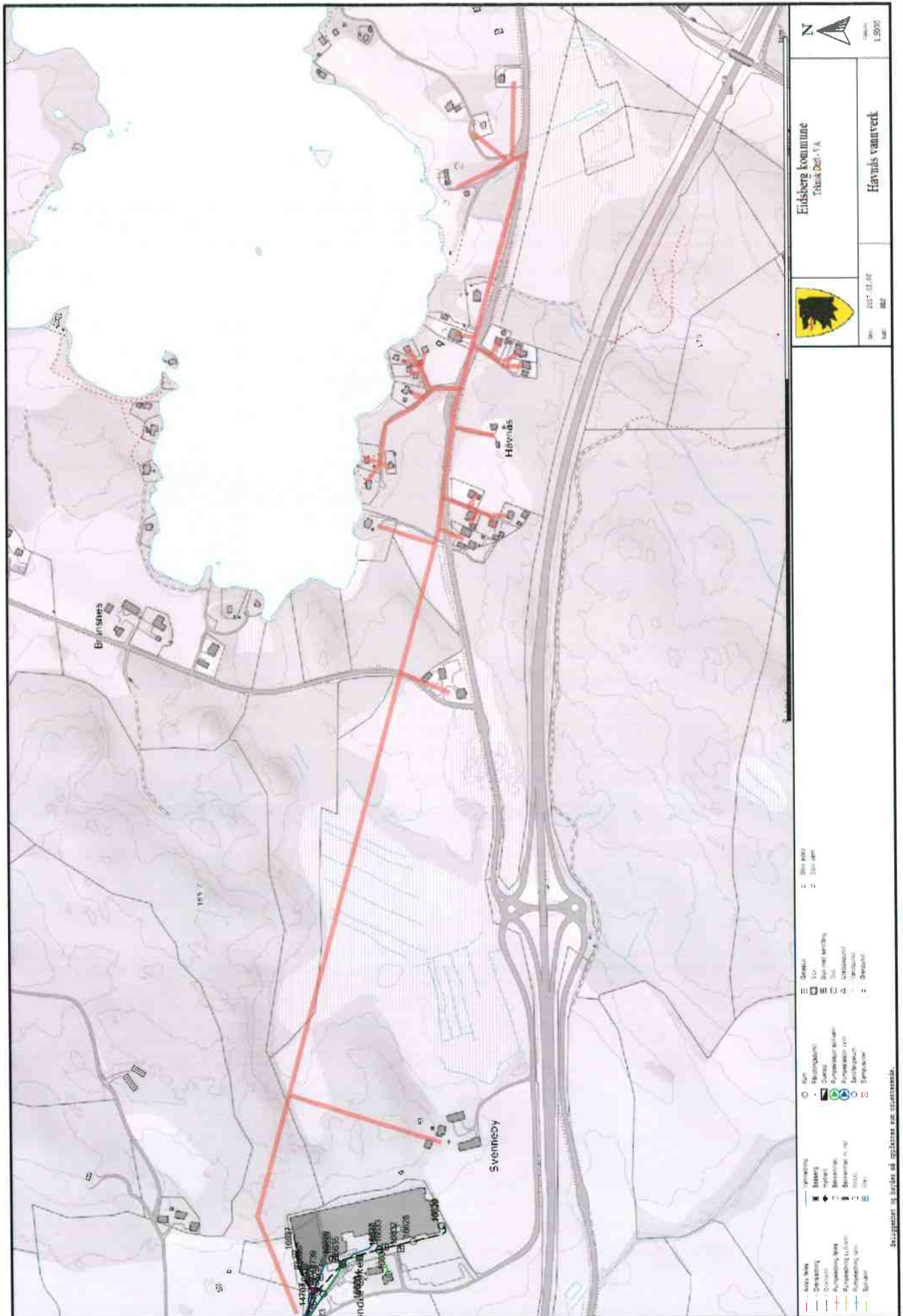

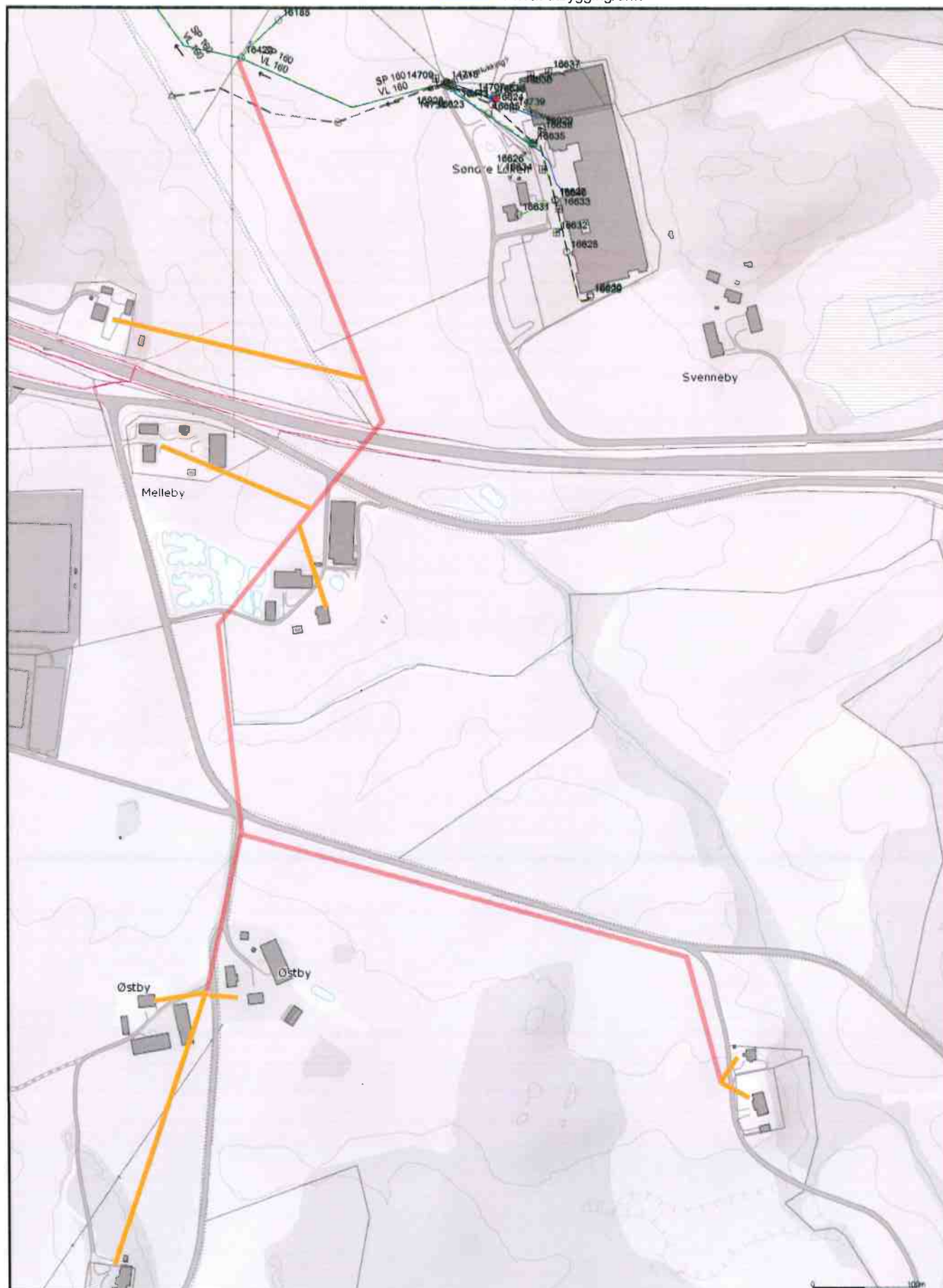

Kommunal utbygging/drift

Privat utbygging/drift

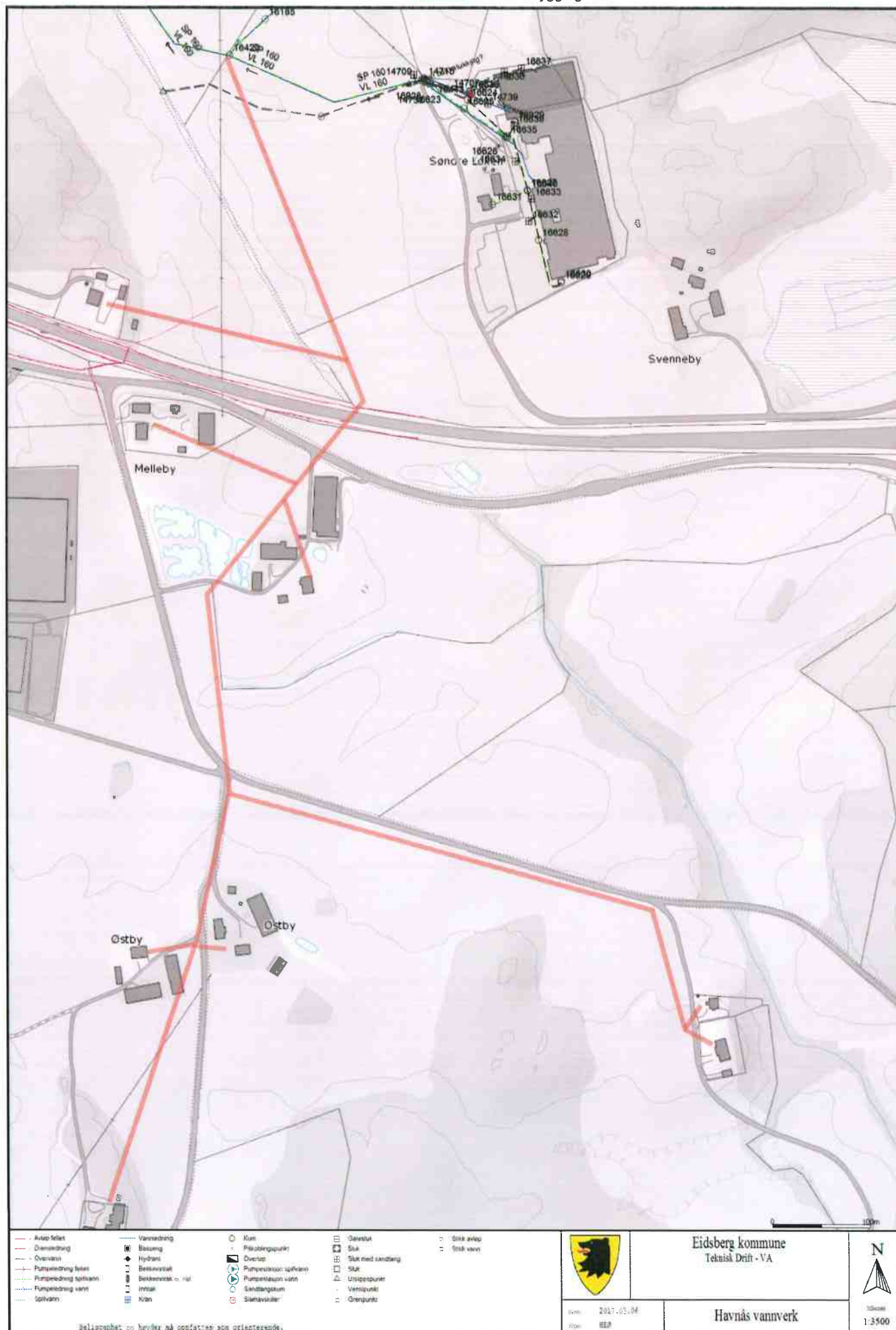
Modell 1 - Østby vannverk

- Arbeidslinje - Drainasjering - Overvann - Pumpeledning felles - Pumpeledning tilhørent - Pumpeledning vann - Spilvann	- Vannledning - Basseng - Hydrant - Bekkevirk - Bekkevirk m. inn - Innslutt - Kran	- Kun - Påbyggingspunkt - Overløp - Pumpestasjon spilvann - Pumpestasjon vann - Sandfangskum - Samlingskummer	- Gårdsstrek - Stak - Stak med sandfang - Stak - Utslippspunkt - Vannspout - Overpunkt	- Stikk avveit - Stikk vann	 Eidsberg kommune Teknisk Drift - VA	 N
Beliggenhet og høyder må oppfattes som orienterende.					Dato: 2017-03-04 Utgitt: 2017	Havnås vannverk 1:3500

Vedlegg 2 - Tidligere politiske vedtak

Sak 35/09 – KST 28.05.09 – Standard abonnementsvilkår for vann og avløp

Standard abonnementsvilkår for vann og avløp, utgitt av Kommunenes Sentralforbund i 2008, vedtas som standard avtalevilkår mellom Eidsberg kommune og eksisterende/nye abonnenter.

Bestemmelsene er å anse som bindende for kommunens abonnenter.

Abonnentsvilkårene for vann og avløp trer straks i kraft. Fra samme tidspunkt oppheves tidligere vedtatte normalreglementet med bestemmelser om private vann- og avløpsanlegg tilknyttet kommunalt nett.

Sak 50/09 – KST 18.06.09 – Opprydding i avløp i spredt bebyggelse i Eidsberg kommune

Det startes nå en omfattende opprydding i spredt avløp i Eidsberg kommune. Det ansettes en prosjektleder til å følge opp arbeidene. En mal for hvordan oppryddingen bør skje er lagt fram i vedlagte rapport.

Som en del av prosjektet utredes opplegg for at kommunen tar ansvar for å inngå avtaler på vegne av aktuelle eiere av eiendommer, om anskaffelse og drift av minirensesanlegg, som et alternativ til private, individuelle løsninger. Utredningen forutsetter å synliggjøre om dette gir økonomisk gevinst for de berørte boligeiere, samt hvordan finansieringen og drift vil bli i forhold til avgiftsbestemmelsene i kommunen.

Det må også utredes om det fortsatt er kostnadseffektivt å legge fram kommunalt vann og avløpsanlegg til Lundebyområdet, da det likevel legges vann og avløp til Lundeby og Co. (jfr. Temaplan vannmiljø 2005-16, punkt 6.2.1, side 42).

Sak 57/11 – KST 08.09.11 – Rutiner for sanering

Når Eidsberg kommune sanerer kommunale vann- og avløpsledninger i sentrumsnære områder, legger kommunen private stikkledninger ut av offentlig vei og omtrent 1 meter inn på den enkelte eiendom for et anleggsbidrag. Anleggsbidraget reguleres i budsjettprosessen og offentliggjøres i gebyrheftet.

Øvrig arbeid med private stikkledninger må bestilles og bekostes av huseier. Med hjemmel i forurensningslovens § 22 stilles det krav om at huseiere utfører separering av private stikkledninger for avløp. Dersom boligens avløp ledes gjennom slamavskiller, må denne kobles ut i henhold til forurensningslovens § 26.

102/11 – KST 08.12.11 – Oppheving av avtaler private vannverk

Eidsberg kommune viser til kommunestyrets vedtak i sak 35/09 – Standard abonnementsvilkår for vann og avløp - og ønsker å presisere at dette også gjelder abonnenter som kommer fra tidligere private vannverk. På den måten blir også disse abonnentene underlagt "Standard abonnementsvilkår for vann og avløp" på lik linje med kommunens øvrige abonnenter.

Endringer for abonnenten i forhold til eksisterende avtaler vil i hovedsak være at Eidsberg kommune kun eier hovedvannledningen. Abonnenten eier hele stikkledningen til og med tilkoplingspunktet, uavhengig av lengde, dimensjon og kvalitet på rørledning. Dette på lik linje med kommunens øvrige abonnenter.

Sak 22/12 – KST 16.02.12 - Opprydding i avløp i spredt bebyggelse i Eidsberg kommune

1. Foreslått soneinndeling og tidsplan vedtas, men administrasjonen gis fullmakt til å gjøre endringer ved behov.
2. Alle avløpsanlegg som ikke tilfredsstiller kravene i lokal forskrift til utslipp av fosfor og organisk stoff bør oppgraderes. Alle tilfredsstillende avløpsanlegg i Eidsberg kommune skal oppgraderes i henhold til Soneinndeling med tidsplan for opprydding i spredt avløp i Eidsberg kommune.
3. I sone 1 stilles det i tillegg krav til at utslippskonsentrasjonen av bakterier (TKB) skal være < 1.000/100 ml, regnet som årlig middelværdi.
4. Pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett kan gis der tilknytning kan skje for en kostnad for huseier på inntil 2G (der G er folketrygdens grunnbeløp).
5. Kommunen kan ikke ta på seg et ansvar for anskaffelse og drift av minirensanlegg for kommunens innbyggere.

Sak 80/12 – KST 21.06.12 – Revidert forskrift om utslipp av avløpsvann fra mindre avløpsanlegg i Eidsberg kommune

Revidert lokal Forskrift om utslipp av avløpsvann fra mindre avløpsanlegg i Eidsberg kommune vedtas.

Sak 109/12 – KST 01.11.12 – Opprydding i avløp i spredt bebyggelse i Eidsberg kommune – Endring av krav til hygienisering i sone 1

Tilleggskravet i sone 1 til at utslippskonsentrasjonen av bakterier (TKB) skal være < 1000/100 ml oppheves.

Sak 14/67 – KST 25.09.14 - Kostnadsgrense for tilkobling til offentlig avløpsnett

Rådmannens forslag:

1. Pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett kan gis der tilknytning kan skje for en kostnad for eier på inntil 2G per boenhet (der G er folketrygdens grunnbeløp).
2. For eiendommer med flere boenheter på samme gårds- og bruksnummer, der felles privat avløpsanlegg ville ha vært et reelt alternativ, kan pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett gis der tilknytning kan skje for en kostnad for eier på inntil 1,5G per boenhet (der G er folketrygdens grunnbeløp). Administrasjonen vil gjøre en individuell vurdering av hvert enkelt tilfelle.

Kommunestyrets vedtak: Saken utsettes.

Sak 14/92 – KST 04.12.14 – Kostnadsgrense for tilkobling til offentlig avløpsnett

Rådmannens forslag:

1. Pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett kan gis der tilknytning kan skje for en kostnad for eier på inntil 2G per boenhet (der G er folketrygdens grunnbeløp).

2. For eiendommer med flere boenheter på samme gårds- og bruksnummer, der felles privat avløpsanlegg ville ha vært et reelt alternativ, kan pålegg om tilknytning til offentlig avløpsnett gis der tilknytning kan skje for en kostnad for eier på inntil 1,5G per boenhet (der G er folketrygdens grunnbeløp). Administrasjonen må gjøre en individuell vurdering av hvert enkelt tilfelle.
3. Kostnadsgrensene i punkt 1 og 2 gjelder kun eiendommer i områder som i kommuneplanen er definert som LNF-områder, som ikke omfattes av plan- og bygningslovens § 27-2.

Kommunestyrets vedtak: Saken utsettes

Sak 16/05 – MTU 09.02.16 - Oppstartsnotat - Pilotprosjekt trykkavløp

Sakens mål er å utrede muligheten for å bygge et trykkavløpsanlegg i Eidsberg kommune som et pilotprosjekt.

Aktuelle problemstillinger kan være:

- Finansiering. I hvilken grad kan kommunen bidra? Hva bør innbyggerne maksimalt betale? Hva med eiendommer med flere boenheter?
- Ulike modeller for bygging, drift og finansiering. Erfaring fra andre kommuner.
- Konsekvenser av ulike modeller. Faglige, juridiske og administrative.

Saken ble fremmet for miljø- og teknikkutvalget for oppnevning av saksordfører.

Miljø og teknikkutvalgets vedtak: Espen A. Volden oppnevnes som saksordfører.

Sak 16/56 – MTU 13.09.16 - Underveismelding - Pilotprosjekt trykkavløp

1. Det jobbes videre med å utrede mulighetene for å bygge trykkavløp både i Dalveien og ved Østby vannverk som pilotprosjekter. Begge prosjektene skal også omfatte offentlig vann og trekkerør for fiber.
2. Det settes ned en arbeidsgruppe som skal utrede og diskutere alternative modeller for utbygging og finansiering av trykkavløp. Gruppen skal bestå av representanter fra kommunens administrasjon og politikere, samt representanter for berørte innbyggere.
3. Rådmannen bes utpeke administrasjonens representanter, samt finne innbyggere som kan delta i arbeidsgruppen. Som politiske representanter oppnevnes:
4. Arbeidsgruppens konklusjoner og forslag presenteres i neste underveismelding.

Sak 16/88 – MTU 29.11.16 – Underveismelding 2 - Pilotprosjekt trykkavløp

Miljø- og teknikkutvalget tar underveismeldingen til etterretning.

Arbeidsgruppen ber miljø- og teknikkutvalget om å diskutere aktuelle problemstillinger i underveismeldingen. Miljø- og teknikkutvalget oppfordres til å komme med innspill til det videre arbeidet i gruppen.

Det er tre hovedspørsmål som har betydning for utbygging av trykkavløp:

- Hvor mye skal hver husstand betale?
- Hvor mye skal Eidsberg kommune investere per husstand?
- Hvor skal grensesnittet mellom kommunalt og privat anlegg gå?

Vedlegg 3 - Juridiske sider

Tilknytning til offentlig vann og avløpsledning

Kommunens rett til å kreve at eiendom tilknyttes offentlig vann og avløp fremkommer av plan- og bygningsloven (pbl) § 27-1 (vannforsyning) og § 27-2 (avløp).

Pbl § 27-2, 2.-4 ledd lyder:

Når offentlig avløpsledning går over eiendommen eller i veg som støter til den, eller over nærliggende areal, skal bygning som ligger på eiendommen, knyttes til avløpsledningen. Vil dette etter kommunenes skjønn være forbundet med uforholdsmessig stor kostnad eller særlige hensyn tilsier det, kan kommunen godkjenne en annen ordning.

Kommunen kan i andre tilfeller enn nevnt i andre ledd, kreve at bygningen skal knyttes til avløpsledning når særlige hensyn tilsier det.

Reglene i andre og tredje ledd gjelder også for eksisterende byggverk.

Bestemmelsen om tilknytningsplikt for vannforsyning (§ 27-1) er utformet på samme måte som tilknytningsplikten til avløp.

Tilknytningsplikten gjelder selv om eiendommen allerede har avløpsordning, for eksempel privat septiktank, eller tilfredsstillende vannforsyning på tomten. Hensynet bak tilknytningsplikten er blant annet å sikre rasjonell drift av offentlig vannforsyning/avløpsordning.

Hva er uforholdsmessig stor kostnad?

I brev til Fylkesmannen i Hedmark, datert 10.05.2012, presiserte kommunal- og regionaldepartementet at for at kostnadene skal være uforholdsmessige er det ikke tilstrekkelig at de er noe høyere enn normal kostnaden for tilknytning. På generelt grunnlag bemerker departementet at både en kostnad tilsvarende tre ganger normal kostnad og en kostnad på kr 200.000,- kan ligge innenfor rammene av andre ledd i §§ 27-1 og 27-2.

Hvilke særlige hensyn kan gjøre at kommunen godkjenner en annen ordning?

I samme brev som nevnt over, skriver departementet at et grunnlag for unntak vil typisk være når det foreligger gode løsninger for vann og avløp på eiendommen, slik at tilknytning ikke er nødvendig av hensyn til helse eller for å hindre forurensing. Der det nylig er investert i et anlegg på eiendommen, kan det være mye som tilsier at det foreligger særlige hensyn.

Forurensningsloven – særlige regler om avløpsanlegg m.v.

Kommunen kan kreve omlegging/utbedring av privat stikkledning

Forurensningsloven § 22, 2. ledd lyder:

Ved omlegging eller utbedring av avløpsledninger kan forurensningsmyndigheten kreve at eier av tilknyttet stikkledning foretar tilsvarende omlegging eller utbedring. Også ellers kan forurensningsmyndigheten kreve omlegging eller utbedring av stikkledning, når særlige grunner tilsier det.

Kommunen kan også kreve omlegging som går ut over eierens egen eiendom.

«Særlige grunner» kan være at selve forurensningssituasjonen krever det, at enkelte private eiendommer ikke ble med i den tidligere omleggingen mv. Det er eieren av stikkledningen som står ansvarlig for dette og som må dekke kostnadene med mindre kommunen selv vil dekke dem helt eller delvis (OBS! Kan ikke dekkes av selvkostmidlene).

Ansvar for drift og vedlikehold

Forurensningsloven § 24, 1. ledd lyder:

Kommunen er ansvarlig for drift og vedlikehold av avløpsanlegg som helt eller delvis eies av kommunen. Ved private avløpsanlegg er eier av den eiendom som anlegget først ble anlagt for, ansvarlig for drift og vedlikehold.

Flere juridiske problemstillinger

Grensesnitt mellom kommunalt og privat avløpsanlegg

Under «tidligere stilte spørsmål» på www.va-jus.no har juristen i Norsk Vann svart på følgende spørsmål:

«Er det hjemlet i lovverket at kommune kan kreve at en innbygger skal eie pumpen som trykker avløpet fra huset inn på det kommunale nettet?»:

Det er ikke lov hjemlet at huseiere skal eie sin egen pumpestasjon. Utgangspunktet er at dette avtales mellom kommunen og innbyggerne, innenfor de begrensninger som følger av vass- og avløpsanleggslova § 1 som regulerer det kommunale eierskapet til vass- og avløpsanlegg. Spørsmålet blir da hva som er et vass- og avløpsanlegg som kommunen skal eie. I § 1 annet ledd defineres det som hovedledning for vatn og avløp, pumpestasjoner, høgdebasseng, anlegg for handtering og reinsing av vatn- og avløp m.m. Spørsmålet er da om dette betyr at kommunen må eie alle pumpestasjoner, eller om de også kan eies av abonnentene. I forarbeidene skriver departementet (Prop. 136 L): Bestemmelsen tar sikte på å fange opp behandlingsanlegg for vann og renseanlegg for avløp, hovedledninger for vann og avløp, pumpestasjoner, høydebasseng, trykkforsterkningsanlegg mv. som er nødvendige for å levere vann- og avløpstjenester innenfor den enkelte kommunes forsyningsområde. Begrepet avløpsanlegg skal være sammenfallende med definisjonen i lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 21. Avløpsanlegg er der definert som anlegg for transport og behandling av avløpsvann, dvs. sanitært og industrielt avløpsvann og overvann. Definisjonen er utdypet i forskrift 1. juni 2004 nr. 931 om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften) § 11-3 bokstav f) til å omfatte ethvert anlegg for håndtering av avløpsvann som består av en eller flere av følgende hovedkomponenter: avløpsnett, renseanlegg og utslippsanordning. Og videre: Definisjonen i andre ledd omfatter

ikke private ledninger (stikkledninger) og utstyr utenfor husets yttervegger som er tilknyttet offentlig vann- og avløpsanlegg. Inn under dette går også den enkeltes sanitærinstallasjoner, som er definert som rør, installasjoner og utstyr innenfor husets yttervegger som er tilknyttet vann- og avløpsanlegg. Lovforslaget medfører ingen endring i rettstilstanden når det gjelder grensesnittet mellom kommunalt eide hovedledninger og private stikkledninger. I de alminnelige merknadene står det følgende. Grensen mellom kommunale og private ledninger må trekkes også etter annet regelverk, bl.a. plan- og bygningsloven og forurensningsloven. den konkrete grensedragningen gjøres av den enkelte kommune, normalt gjennom avtaler med abonnentene. Når pumpestasjoner er særskilt nevnt i § 1, er det nok der tenkt på pumpestasjoner knyttet til hovedledningene for vann- og avløp. Ut fra forarbeidene ser det ikke ut som at man har ønsket å endre reguleringen av eierskapet til pumpestasjonene knyttet til trykkavløpssystem, siden dette ikke er nevnt verken i de alminnelige merknadene eller i merknadene til § 1 annet ledd. Jeg konkluderer derfor med at det fortsatt må være opp til den enkelte kommune å avgjøre hvem som skal eie pumpestasjoner knyttet til private stikkledninger. Norsk Vann orienterte Miljøverndepartementet om problemstillingene knyttet til trykkavløp før sommeren 2012.

Serviceavtale for private pumpestasjoner

I følge juristen i Norsk Vann har ikke kommunen hjemmel til å kreve serviceavtale for private pumpestasjoner:

Jeg kan ikke se at det finnes noen hjemmel for å kreve serviceavtale for en privat pumpestasjon, med mindre dere har hjemlet det i deres abonnementsvilkår. Etter standard abonnementsvilkår punkt 3.2 har abonnenten plikt til å vedlikeholde pumpestasjoner regelmessig. Hvorvidt dere kan stille krav om serviceavtale og krav til innhold i avtalen kan ses i sammenheng med Standard Abonnementsvilkår pkt 3.7 som gir kommunen rett til å besiktige/kontrollere sanitærinstallasjoner og private vann og avløpsanlegg i den grad det har betydning for drift- og vedlikehold av offentlige vann- og avløpsanlegg. Jeg tror imidlertid at man strekker dette lengre enn det er anledning til ved å kreve avtale.

Ulike gebyrsatser for ulike anlegg?

Vi spurte juristen i Norsk vann: Bør eiendommene som er tilknyttet trykkavløp betale et eget årlig «trykkavløpsgebyr», som skal dekke drift og vedlikehold av stikkledninger og pumpestasjoner?

Juristens svar:

Etter forurensningsforskriften § 16-5 kan kommunen fastsette ulike gebyrsatser for tilknytnings- og årsgebyr dersom et vann- eller avløpsanlegg eller større enhet av dette medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de øvrige. Merk krevet om at kostnadene må være «vesentlig» høyere. Miljødirektoratet skriver følgende i sin kommentar til bestemmelsen:

«Kommunen kan fastsette ulike gebyrsatser hvis et vann- eller avløpsanlegg, eller en større enhet av et anlegg, medfører vesentlig høyere eller lavere kostnader enn de øvrige.»

Når kommunen bygger privat stikkledning

Under «tidligere stilte spørsmål» på www.va-jus.no har juristen i Norsk Vann svart på følgende spørsmål:

«Om kommunen bekoster og legger stikkledning og pumpe, kan fremtidig drift av dette pålegges overført til abonnent?

Dersom kommunen bekoster og legger stikkledning og pumpe og vil pålegge abonnenten fremtidig drift, bør kommunen inngå en avtale med abonnenten. Avtalen bør klargjøre at selv om kommunen legger og bekoster legging av stikkledning og pumpe for abonnenten, overtar ikke kommunen noe eierskap til stikkledningen og pumpa. Det beste vil nok være at abonnenten legger og bekoster dette selv. Da vil ikke kommunen kunne holdes ansvarlig for eventuelle feil og mangler på anlegget. Enkelte kommuner har en tilskuddsordning når omlegging av kommunens ledninger medfører at stikkledningene får en lengre trasé. Kommunen dekker kostnadene ved forlengelsen av stikkledningen, dvs. kostnadene utover det abonnenten ville hatt om han skulle skiftet ut stikkledningen i eksisterende grøft. En slik ordning må vurderes i forhold til selvkostbestemmelsen i forurensningsforskriften § 16-1. Kostnadene som kommunen blir påført ved å bekoste eller gi tilskudd til stikkledningene vil ikke være en nødvendig kostnad på avløpssektoren som kan dekkes av selvkostmidlene, så lenge kostnaden kunne være pålagt abonnenten. Når kommunen går inn for en slik løsning må derfor kostnadene finansieres av kommunens skatteinntekter.

Saksframlegg

Indre Østfold kommune 2020 - Modell for utbygging, drift og finansiering av trykkavløpsanlegg i spredt bebyggelse i Indre Østfold kommune

Saksbehandler	Arkiv	ArkivsakID
Hilde Brandsrud	FE-020, TI-&35	19/2075

Saksnr	Utvalg	Type	Dato
40/19	IØK - Kommunestyret	PS	27.11.2019

Rådmannens forslag til innstilling/vedtak:

Prosjektrådmannens innstilling:

1. Trykkavløpsanlegg som bygges i kommunal regi i Indre Østfold kommune skal finansieres etter en modell der utbygging skjer som et spleiselag mellom kommunen og abonnentene som skal knyttes til anlegget.
2. Indre Østfold kommune skal bygge, eie og drifte trykkavløpsanlegg til og med pumpestasjon på den enkelte eiendom. Selvfallsledningen mellom huset og pumpestasjonen er privat, og kostnader tilknyttet denne dekkes i helhet av huseier (etablering og drift).
3. Det samme grensesnittet for eierskap og drift skal gjelde også for eksisterende trykkavløpsanlegg der kommunen har stått for utbyggingen.
4. Anleggsbidraget per tilknyttet eiendom settes til maksimalt 1,5 G for første bolig/næringsenhet/fritidsbolig på eiendommen. For eiendommer (samme gårds- og bruksnummer) med flere enheter, reduseres anleggsbidraget med 60 % for enheter utover den første. Tilknytningsgebyr (lav sats) for avløp og eventuelt vann kommer i tillegg.
5. I forbindelse med utbygging av trykkavløpsanlegg skal kommunen vurdere å legge med vannledning og trekkerør for fiber der dette ikke finnes fra før. Kostnadene forbundet med dette inngår i anleggsbidraget.

IØK - Kommunestyret 27.11.2019

Behandling:

Kommunestyrets behandling:

ASKIM KOMMUNE

Ingunn Herstad Hensel (V) fremmet forslag om at ordene "vurdere å" i punkt 5, første setning, tas ut.

Votering:

Det ble votert alternativt mellom prosjektrådmannens forslag og Herstad og Hensels endringsforslag punkt 5.

Herstad Hensels endringsforslag punkt 5 ble enstemmig vedtatt.

IØK - Kommunestyret - Vedtak/Innstilling:

Kommunestyrets enstemmige vedtak:

1. Trykkavløpsanlegg som bygges i kommunal regi i Indre Østfold kommune skal finansieres etter en modell der utbygging skjer som et spleiselag mellom kommunen og abonnentene som skal knyttes til anlegget.
2. Indre Østfold kommune skal bygge, eie og drifte trykkavløpsanlegg til og med pumpestasjon på den enkelte eiendom. Selvfallsledningen mellom huset og pumpestasjonen er privat, og kostnader tilknyttet denne dekkes i helhet av huseier (etablering og drift).
3. Det samme grensesnittet for eierskap og drift skal gjelde også for eksisterende trykkavløpsanlegg der kommunen har stått for utbyggingen.
4. Anleggsbidraget per tilknyttet eiendom settes til maksimalt 1,5 G for første bolig/næringsenhet/fritidsbolig på eiendommen. For eiendommer (samme gårds- og bruksnummer) med flere enheter, reduseres anleggsbidraget med 60 % for enheter utover den første. Tilknytningsgebyr (lav sats) for avløp og eventuelt vann kommer i tillegg.
5. I forbindelse med utbygging av trykkavløpsanlegg skal kommunen legge med vannledning og trekkerør for fiber der dette ikke finnes fra før. Kostnadene forbundet med dette inngår i anleggsbidraget.

Bakgrunn og opplysninger

Denne saken omhandler valg av modell for utbygging, drift og finansiering av nye og eksisterende trykkavløpsanlegg i spredt bebyggelse i Indre Østfold kommune.

Hva er trykkavløp?

Trykkavløp gjør det mulig å forlenge det kommunale avløpsnettet til områder der utbygging av tradisjonelt selvfallsanlegg blir for kostbart. Trykkavløp er et avløpssystem som benytter seg av mindre pumper hos den enkelte abonnent. Avløpsvannet pumpes fra denne pumpestasjonen inn på en pumpeledning som er felles for flere pumpestasjoner, og som leder til kommunal ledning og renseanlegg. Ledningene kan legges grunnere og tilpasses terrenget i større grad enn tradisjonelle rør.

Utbygging av trykkavløp i Indre Østfold

ASKIM KOMMUNE

Det er allerede bygd trykkavløpsanlegg i Spydeberg, Askim og Trøgstad. I både Spydeberg (prosjekt Solbergfoss), Trøgstad og Eidsberg er det tilnærmet identiske politiske vedtak om at kommunen bygger og drifter anlegget til og med pumpestasjon på hver enkelt eiendom. Utbyggingen finansieres som et spleiselag mellom kommunen og anleggsbidrag betalt av innbyggerne.

I Askim har kommunen stått for utbygging av trykkavløp, der intensjonen har vært at stikkledning og pumpestasjon skal overtas av huseier etter ferdigstillelse. Det er uklart om Askim kommune i sine avtaler med innbyggerne har tilstrekkelig grunnlag til at overdragelse kan skje. For trykkavløpsanlegget ved Lyseren i Spydeberg er det vedtatt at kommunen skal drifte private pumpestasjoner i 10 år. I praksis er det utfordrende å overdra anlegg kommunen har driftet til private. Dette innebærer at kommunen vil ende opp med ansvaret for drift av pumpestasjonene også i Askim og ved Lyseren.

Det er flere trykkavløpsprosjekter på investeringsplanen til Indre Østfold kommune, og det vil være hensiktsmessig å allerede nå vedta en enhetlig modell for utbygging og drift av trykkavløp slik at det blir likt for innbyggerne, uavhengig av hvor i kommunen de bor.

Bærekraftsmål

Utbygging av trykkavløp er i tråd med FNs bærekraftsmål nr. 6. Rent vann og gode sanitærforhold: "Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle", bærekraftsmål nr. 9. Innovasjon og infrastruktur: "Bygge solid infrastruktur, fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og bidra til innovasjon" og bærekraftsmål nr. 14. Livet under vann, "Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling".

Hjemmelsgrunnlag

Forurensningsloven, Forurensningsforskriften, lokale forskrifter om utslipp av avløpsvann fra mindre avløpsanlegg, Plan og bygningsloven §§27-1 og 27-2.

Prosjektrådmannens vurderinger:

Valg av modell

Det finnes ulike modeller for utbygging av trykkavløp som definerer hva som skal bygges og driftes av kommunen og hva som skal bygges og driftes av innbyggeren/den private. Prosjektrådmannen anbefaler å benytte tilsvarende modell som er vedtatt i Trøgstad, Eidsberg og Spydeberg kommuner. I praksis er det også denne modellen som blir gjeldende i Askim og ved Lyseren. Det innebærer at kommunen bygger, eier og drifter hele anlegget (hovedledning og stikkledning) til og med pumpestasjon på den enkelte eiendom. Abonnementen har eierskap og driftsansvar for selvfølgelig mellom hus/hytte og pumpestasjon.

ASKIM KOMMUNE

Modellen sikrer rask gjennomføring, helhetlig prosjektering og utbygging og gir en bedre funksjon av anlegget, jf. «Norsk vann rapport 225/2017 - Trykkavløp i spredtbebygde og urbane strøk». Modellen baserer seg på at abonnenten inngår en frivillig avtale om etablering av kommunale avløpsanlegg på sin grunn. I forbindelse med utbygging av trykkavløpsanlegg er det fornuftig å alltid legge med vann og trekkerør for fiber der dette ikke finnes fra før.

Det er hensiktsmessig at alle kommunale trykkavløpsanlegg i Indre Østfold kommune får samme grensesnitt mellom kommunalt og privat anlegg, både framtidige og de som allerede er bygget.

Kriterier for når kommunen skal ta ansvar for helhetlig utbygging i for et område (til og med pumpestasjon på den enkelte eiendom), og ikke kun legge hovedledning, må avklares i ny hovedplan for vann og avløp og plan for sanering av avløp i spredt bebyggelse. Da vil en ta stilling til hvilke områder det er hensiktsmessig å bygge ut i kommunal regi.

Driftserfaringer

Kommunene som nå slår seg sammen har opparbeidet mye erfaring med drift av trykkavløpsanlegg.

Det er utfordrende for private å drifte en pumpestasjon. Det krever god informasjon og forståelse for ansvarsforholdet. Kommunen kan anbefale, men har ikke hjemmel til å pålegge innbygger å inngå serviceavtale. Selv om det er lite driftsproblemer med små pumpestasjoner i trykkavløpsanlegg, er det behov for noe ettersyn for å sikre god funksjon.

Med private pumpestasjoner uten tilstrekkelig service kan det være større risiko for overløp og utslipp til nærliggende vassdrag. Ved driftsstans og andre problemer henvender ofte innbygger seg til kommunen uansett. Det er dessuten en forventning hos abonnenten som betaler kommunale vann og avløpsgebyrer, at kommunen står for driften av pumpestasjonen.

Kommunale pumpestasjoner kan inngå i kommunens overvåkingssystem slik at alarmen går til teknisk vakt, som retter feilen uten å måtte involvere abonnenten.

Finansiering

Modellen baserer seg på at abonnentene inngår en frivillig avtale med kommunen og betaler et anleggsbidrag som er likt for alle uavhengig av avstand til hovedledning. Anleggsbidrag er fritatt fra merverdiavgift og er det beløpet hver enkelt eiendom skal betale for å bidra til å dekke kommunal utbygging av trykkavløp til og med pumpestasjonene. I de prosjektene der det blir lagt med vannledning og trekkerør for fiber vil kostnadene inkluderes i anleggsbidraget. Tilknytningsgebyr (lav

ASKIM KOMMUNE

sats) for avløp og eventuelt vann kommer i tillegg.

Dersom utbygging av trykkavløp finansieres kun med anleggsbidrag, vil kostnaden for innbygger bli svært høy. Uten at kommunen bidrar vil det være vanskelig å sikre oppslutning om prosjektene.

Det legges derfor opp til at kommunen dekker de resterende investeringskostnadene.

Nye abonnenter bidrar med gebyrinntekter i form av tilknytningsgebyr og årsgebyrer som vil dekke kapitalkostnadene i forbindelse med låneopptak. Totalt sett blir det derfor liten eller ingen subsidiering fra de øvrige abonnentene. De økte inntektene vil på sikt bidra til å finansiere sanering av eksisterende ledningsnett og nødvendige oppgraderinger av kommunale renseanlegg.

Utbyggingen bør derfor skje som et spleiselag mellom innbyggerne og kommunen.

For de tilfellene der innbygger ikke inngår frivillig avtale med kommunen, kan kommunen pålegge tilknytning i etterkant av utbyggingen, jf. plan- og bygningsloven §§ 27-1 og 27-2. Gebyrforskriften åpner for at kommunen kan kreve tilknytningsgebyr med høy sats. Gebyret bør settes så høyt at det lønner seg for innbygger å bli med på prosjektet.

Hvor stort bør anleggsbidraget være?

Prosjektrådmannen foreslår et anleggsbidrag på maksimalt 1,5 G, hvor G er folketrygdens grunnbeløp. Per 01.05.2019 utgjør 1 G kr 99 858,-. Beløpet er i samme størrelsesorden som for tidligere trykkavløpsprosjekter, samtidig som det er sammenlignbart med hva det koster å sette ned et nytt privat renseanlegg. Litt høyere kostnad for innbygger kan forsvares med fordelene med å være tilknyttet kommunalt nett: tilgang på betryggende drikkevann, betydelig lengre levetid på anlegget, ikke ansvar for at privat minirensanlegg overholder utslippskrav, færre punktutslipp til sårbare bekker og ikke minst mulighet for tilgang til fiber der dette ellers ikke ville blitt bygd ut.

For eiendommer med flere bolighus på samme gårds- og bruksnummer, for eksempel våningshus og kårbolig, legges det opp til redusert anleggsbidrag for bolig nummer to. Dette fordi den alternative kostnaden med å sette ned privat minirensanlegg for to hus vil være lavere enn to enkelthusanlegg. Prosjektrådmannen foreslår at for eiendommer med flere enheter, reduseres anleggsbidraget med 60 % for enheter utover den første.

Hvor mye bør kommunen bidra med?

ASKIM KOMMUNE

I Trøgstad, Askim og Spydeberg har kommunene investert i størrelsesorden kr. 100.000-150.000 per nye abonnent. Hvor mye Indre Østfold kommune skal investere må utredes og avklares senere. Det bør tilstrebes at kommunen investerer et beløp tilsvarende anleggsbidraget per ny abonnent.

Driftskostnader

Kostnadene i forbindelse med drift og vedlikehold av trykkavløpsanleggene, inkludert pumpestasjoner, dekkes gjennom vann og avløpsgebyrene. Unntaket er strøm til pumpestasjonene. Årlige strømkostnader per pumpestasjon utgjør et sted mellom 200 og 400 kroner og dekkes av huseier.

Informasjon til innbyggerne

Når kommunestyret har fattet vedtak i saken, legges informasjon ut på kommunens hjemmeside.

Konklusjon:

Det anbefales at kommunen skal bygge, eie og drifte trykkavløpsanlegg til og med pumpestasjon på den enkelte eiendom. I forbindelse med utbygging av trykkavløp skal kommunen alltid vurdere å legge med vann og trekkerør for fiber der dette ikke finnes fra før. Det samme grensesnittet for eierskap og drift skal gjelde også for eksisterende trykkavløpsanlegg der kommunen har stått for utbyggingen. Utbygging av kommunalt trykkavløp skal finansieres som et spleiselag mellom kommunen og abonnentene som skal knyttes til anlegget. Abonnentene skal betale et anleggsbidrag på maksimalt 1,5 G, hvor G er folketrygdens grunnbeløp. Per 01.05.2019 utgjør 1 G kr 99 858,-. Når det ligger to (eller flere) bolighus på samme gårds- og bruksnummer, reduseres anleggsbidraget for det andre bolighuset med 60 %. Tilknytningsgebyr (lav sats) for avløp og eventuelt vann kommer i tillegg.